

EXHORTATIO

Aethereū q̄cūq; cupis cōscēdere regnū

Ex his diffidlem turbis sume viam.

AD VIRTUTEM.

Preclusa est nulli Virtus, patet omnibus, aurum
Aut donum, aut census: quent & illa minus
Ast homine est nudo tantum contenta, volenti,
Ergo nec durum cuiuslibet esse bono.

R 22.452

5

Ælij Antonij nebrissen.

ex grammatico rhetoris in complutensi
gymnasio. atq; proinde historici Re-
gii in quinquaginta sacræ scri-
pturæ locos non vulgari-
ter enarratos.

TERTIA QVINQVAGENA.

Aelii Antonii nebriffeni. ex grammatico rhetoris: atq; Regii
historici in quinquaginta sacrae scripturae locos. Ad perquam
Reuerendum in christo Iesu patrem ac clemētissimū dominū
Do. Fratrem Franciscū ximenez. S. R. E. Cardinalē hispanum
archiepiscopū Toletanū atq; hispaniarum mystarchen.

Mnes uigiliae meae Pater amplissime quas ab hinc decēnio sa-
cris litteris impendi: eo spectare uidetur: ut aut quosdā locos
librariorū negligētia uitiatos emaculare: aut quorūdam uer-
borū recōditos sensus in lucē eruerem. Sed cū mihi superior
cēsurā uocem interclusisset: ne quicquam hiscerem iis de rebus: quae sunt
a me multis laboribus excogitatae: obtemperauī tamen apostolicis iussio-
nibus: meq; ipsum repressi expectans tempus in quo possem animi mei
sententiā libere testari. & ecce quod optanti diuini promittere nemo
auderet: uoluenda dies en attulit ultro. Licet nāq; sub te o maxime reli-
gionis nostrae censor uti libertate: quid quisq; sentiat dicendi: dum mo-
do id suo periculo agat: ut cōuinctus temeritatis suae poenas luat: & uictor
ex inuentis laudem reportet. Sed cum anno superiori Salmanticae inter-
prandendum recitarem Amplitudinī tuae quosdā in certis sacrae scriptu-
rae locos annotationes meas: ex renidēti uultu atq; fauore tuo assensu fa-
cile perspexi: quam grata illi essent in hac parte studia mea. Quin et in-
super si es memor: idētidem admonuisti me: ne sinerem subcissuas illas
obseruationes meas interire. Itaq; non existimo: quae tuo grauissimo iu-
dicio tunc uidebantur probanda: nūc ut reprobēs: nisi forte tunc quasi
priuatus auditor mihi blādiebaris: nunc uero quasi publicus cēsor aliud
decernis. Libet itaq; ad apologiam illam in qua te iudice editicio ac nun-
cupato criminato ribus meis respondi: addere quinquaginta locos non
uulgariter expositos: quos ex impressione ppagatos uelut ex arce qua-
dam tua mihi ad hoc munus tradita per omnes hispanias quasi praecur-
sores metatoresq; uel potius excubias siue exploratores dimisi: ut ex illo-
rum primo cum hostibus concursu captarem auspicia: cum fuerit mihi
toto exercitu atq; omnibus copiis dimicandum: qualis sit futurus totius
pugnae euentus. Neq; enim dubito quin melioribus auspiciis ad me re-
deant: quā pentacontarchae illi duo missi ab Ochozia rege israel ad Eliā
thesbiten: quos ignis de caelo descendens absumpsit.

N secundo paralipomenon uolumine Cap.ii. uulgo legitur: sed et ligna cedrina & arcentina & pinea mitte mihi. antiqui codices habet sed & ligna cedrina & cupressina & archeutina & pinea mitte mihi. sed ei quod est pinea in hebræo nihil respōdet. Pro eo uero quod in omnibus prope libris latinis legitur archētina: suspicamur debere scribi arceuthina. sed neutrum quid sit enarratores dicunt. Quis cumq; tamē ille fuit qui dictiones sacræ scripturæ in ordinem alphabetarum redegit: uideretur habuisse codicē in quo pro arceuthina: thina tantū legeretur. sed ex eo nihiloplus intelligas: quod ligni genus illud sit. Nos uero lectionē uerā esse asseueramus arceuthina: id qđ in codicibus antiquis & recētioribus legitur: una tñ littera aspirata ex penultima in tertia a fine syllabā reiecta: cū alioqui archeutina sit nihili uerbū. Sed an thina in eo loco possit legi: postea disputabitur. Nunc uero arceuthina materia quæ sit inuestigemus: & an tēplorū structuris cōueniat. Arceuthos græce latine interpretatur iuniperus. Inde est archeutinus. a. um. ea forma qua a cedro cedrinus: a cypresso cypressinus inflectitur. Atqui iuniperi materia quæadmodū & cedri p̄pterea quod carie non sentit. nec teredinis obnoxia est: tēplorū ædificiis accommodari cōsueuit. Autor est theophrastus uicturuius in libris de arithmetica. & Plinius li. xvi. naturalis historię: qui narrat duo fuisse tēpla clarissima alterū uticæ in aphrica sacrum apollini: ubi cedrorū trabes suo tēpore durabāt: ita ut positæ fuere a prima urbis origine annis mille circiter ducētis. Alterū in hispania sacrum dianæ azacyntho adnectæ cū cōductoribus anno ducētesimo ante excidium troiæ: cui pepercit hānibal religione inductus: iuniperi trabibus adhuc sua ætate durantibus. Iam uero inter excidiū troiæ & Plinii ætatē nō multo pauciores q̄ mille quadringēti anni intercedūt: quibus si addas ducētos fiūt sexcenti supra mille annos. Itaq; non sine causa hæc duo potissimū genera materiæ petit Salomō ab hiramō tyriorū rege ad templi quod domino edificaturus erat constructionē. Sed peculiariter Theophrastus li. i. de stirpibus scribit utiliorē esse iuniperum ad rem edificatoriam tum subdialē tum obruendam sub terra. durat enim ut dicit immunitis putredine. Sed cum hieronymus recte sit interpretatus arazini in cedrina: recte quoq; berosim in cypressina: uideamus an recte uerterit in ar-

ceuthina al gumim. siue almugin: nā utrūq; legitur ex illorū cōsuetudinē: quī plerūq; litteras & syllabas inuertūt. Quod si recte interpretatus est hoc in loco: perperam in. iiii. Regum cap. x. trāstulit. Sed & classis inquit hiram attulit ex ophir ligna thina multa nimis: fecitq; rex de lignis thinis pulchra domus domini. & paulopost nō sunt allata huiusmodi ligna thina neq; uisa usq; in præsentiē diē. Huius quoq; materiæ meminī Ioannes in apocalypsi Cap. xviii. Omne inquit lignū thīnū & omnia uasa eboris. &c. Aut igitur in alterutro loco mendum est librariorum aut in paralipomenis speciē pro genere posuit. in tertio regnū ipsū tātum genus lignorū. Sunt autē ligna thina quæ odorē optimum spirant: qualis est cedrus. cypressus. & de quo nūc agitur iuniperus: qua nulla est arbor odoratior. dicta thina a thino uerbo græco quod est odorē emitto. Est tamē quædā ratio quæ nobis persuadere possit algumim nō esse arceuthon hoc est iuniperū: quod pro iunipero hebræi uocabulū habēt propriū. s. rothem. ut in. iiii. Regū uolumine. cap. ix. Cū uenisset inquit helias: & sedisset subter unā iuniperū. & paulopost & dormiuit in umbra iuniperi. quibus in locis rothem legitur. Eodē nomine fuit una ex duabus & quadraginta māsiōibus de quib; in libro numerorū cap. xxxiii. de aseroth inquit uenerūt in rethma. profectiq; de rethma castrametati sunt in remonphares. nā rothem & ræthma ex eadē origine idem significāt: hoc est iuniperum: solaq; habitudine differūt. Hieronymus in epistola ad fabiolā de quintadecima māsiōe. rethma inquit trāsfertur in iuniperum hoc est arceuthō. Idē quoq; autor in trāslatione iuxta hebraicā ueritatē in psalmo. cxix. p eo quod nos ex editione luciani martyris habemus. Sagittæ potētis acutæ cū carbonibus desolatoriis: ipse cū carbonibus iuniperorū interpretat; est: p eo quod in hebreo retamim habetur. Sed quod retamim ab eo quod est rothem siue rethma inclinetur: nemo mirari debet: cū hebræi huiusmodi inflexionibus plerūq; utantur.

Artemon quid. ii.

Vcas in apostolica historia describēs tēpestatem illā qua paulus apostolus fuit in mari deprehēsus: leuato inquit artemone secūdum auræ flatū tendebat ad littus. Artemonem omnes interpretātur uelī quoddā genus esse: idq; uidetur ordinis contextus insinuare: sed nullo autore probāt. Vitruuius certe in libro de architectura. x. trocleā eē dicit ad subleuāda onera excogitatā. Immo uero machinā quæ tres habeat trocleas quod latinū esse uocabulū his uerbis

ostēdit. In radice inquit machinæ collocatur tertia troclea. eā græci epagōta nostri artemonē appellāt. Isidorus dictionē esse græcā male putat: cū per th. aspiratum debere scribi præcipit. Nulla enim dictione latinā per th. scribi pōt: sed neq; per aliquā aliā consonantē aspiratā. Nec obstat quod Lucas in græco eo uocabulo utitur. Nā & græci multa uocabula cū ipsis rebus a romanis acceperūt neq; id tantū nominib; propriis sed etiā appellatiuis. qđ licet uidere ī dioscoride. galeno. paulo. æginita. platarcho. strabone aliisq; romanarū rerū scriptorib;. Quid quod illi qui cū paulo uehebatur magna ex parte romani erāt: atq; etiā nauis ipsa forte Romana: ut credibile sit illos romane fuisse locutos: & lucam uocabulo romano usum. Meminit artemonis iabolenus libro ultimo digestorum in titulo qui est de uerborum significa. l. malum. Malum inquit nauis esse partē artemonem non esse labeo ait.

Azotus pro asdod.   iiii.

Iratur hebræi neq; possunt reperire quēquā: q possit causam reddere cur septuaginta primum interpretes: atq; deinceps illi qui sacrā scripturā interpretati sunt: quasdā litteras ī alias quæ uidebantur multū dispares immutarint: ut qđ apud illos legitur asdod. per. s d. litteras q̄ est ciuitas palestinae nobilissima: cuiusq; sacra scriptura toties meminit: quid uenit in mentē nō modo ipsis interpretibus uerū etiam sæculariū litterarū scriptorib; ut pro asdod azoton hoc est. s d. in. z. mutaret. Atq; ecōtrario p eo quod illi habēt ezras quo noie fuit nominatissimus illæ scriba legis per. z. litterā: ipsi eldras per. s. d. interpretetur. aut quid simile habēt. s d. cū. z. aut. z. cū. s d. ut alterutræ p alteris ponerentur. Atqui si reducerimus ad memoriā quod in libello de potestate litterarū scripsimus: oīs causa dubitādī fuerit sublata. Dicebamus ex græcorū autoritate quib;. z. littera cū hebræis cōmunis est: hanc litterā cōpositā esse ex. s d. atq; in p̄nunciatione tātūdē pollere. Quē uero sonū lra per se habeat illic ostēdimus: neq; em̄ is est quē tēpestatis nostræ hoies græci & latini putāt & qui a uulgo pfertur: sed ali; multū dissimilis ad. z. litteræ sonū p̄xime accedēs. Quid igitur? mēdosi si eiusdē potestatis litteræ alix in alias mutatae sunt? Quāq; id non potuisse nec debuisse fieri in eodē opere est a nobis disputatū cū de. x. lra diserebamus: qđ apud hebræos quoties duæ cōsonātes inter duas uocales obuenerint prior ad præcedentē ad sequētē posterior pertinet: quare priori apicem seba supponūt: ut illud ipsum ostendant. Atqui si azotus per. z. scribatur:

manifestū est totā illius uim sequēti uocali incūbere: cum apud hebræos diuisa sit. & si rursus ezras. per. f. d. scribatur ex ordine consonantiū apud græcos & latinos. f. d. ad syllabam sequentem pertinebunt.

Aurichalcum. thus iiii. masculum.

IN apocalypsi Ioānis Cap. i. legitur. Et pedes ei⁹ similes aurichalco sicut i camino ardēti. Sed anteq̃ de aurichalco siue orichalco differatur de trāslationis puritate disputādū est. Nā in græco nō orichalcū sed chalcolibanos habetur. quod uerbū ex uerbo latine ualet æreū siue masculū thus. Sic em̃ apud græcos chalceon p̃ masculo & forti accipitur quē admodū apud latinos æreus siue æneus siue ahene⁹. ut ap̃d Horatiū in. iiii. car. inclusam danaen turris ahenea. & apud eundē in pri. Episto. Hic murus aheneus esto Nil conscire sibi nulla pallefcere culpa. Qd̃ uero thus sit potius intelligēdū quā orichalcū satis ostēdit qd̃ subditur sicut in camino ardēti. ac si dicat quasi thus in igne. Thus aut̃ accipere debem⁹ nō hoc nostrū adulterinum qd̃ spirat surdū nescio quid turbi dūq; s; qd̃ affertur nūc i hispaniā ex arabia sabæa atq; carmania. Id em̃ igni impositū cū suauolētia puras atq; fumo defecatas corripit flāmas. Hinc apud Orpheū in hymnis frequēs est titulus chalcolibanos in apollinē in Latonā aliosq; deos. i. masculū thus siue masculi thuris sacrificiū quē admodū apud Vergiliū in bucolicis legim⁹. Verbenasq; adole pingues & mascula thura. Cur uero interpres ex chalcolibano orichalcum uerterit: illā suspicor fuisse causam qd̃ cum libanus duo significet lachrymā ex uirga thurea & montē phœnices atq; decapolitanæ regionis comunē ex chalcos qd̃ est æs & oros mons orichalcum est interpretat⁹ ac si diceret æs montanū. Nā qd̃ uulgo dicitur aurichalcū nulla ratione defendi potest: tum ex illo principio omnīū cōsensu recepto nō solere fieri cōpositionē ex latino & græco: tum etiā autoritate & ratione. Ratio autē illa nimirū est qd̃ in carmine semper reperitur prima breuis. Vergili⁹. xii. æneid. alboq; orichalco circūdat lorica. Horatius quoq; in poetica. tibia nō ut nūc orichalco iuncta tubæq; æmula. Aurichalcū uero nō posse dici Sextus festus Pompeius autor est. Aurichalcū inquit quidam putauerūt cōpositū ab ære & auro. Sane uero orichalcū dicitur quod in mōtosis locis inuenitur mons etenim græcē oros appellatur. Quā rationē secutus interpres orichalcum siue aurichalcū posuit pro masculo thure respiciēs alterā uidelicet libani significationē hoc est montis syriæ palestinae. Post huius obseruationis meæ adnotationē cum ad curiā regiā proficiscerer

diuertī paululū ab itinere ut Ioannē Fōnsecā Pallantinū episcopum ob
 iter salutarē: qui eo tempore pallantiæ morabatur. Cūq; more meo illius
 urbis bibliothecas excuterē: lustrarēq; cœnobitū diuī Pauli quod a fratri-
 bus dominicis habitatur: incidī in uetustatis adorādæ cōmentarios sup
 apocalypsim Ioānis ab incerto quodā autore scriptos: in quib; huiusmo-
 di erat lectio: & pedes ei; similes aurichalco libani. Quæ uerba in ipsius
 autoris expositione iterū atq; iterū repetūtur. Interpretaturq; libanū in
 albedinē: cū a sensu litterali dīscedit. Sed bone iesu quāta est ueritatis uis:
 quæ quāq; undiq; labefactetur: semper tñ relinquit sui uestigia & quasi
 ansas quasdā per quas ad illi; inquisitionē demonstrationēq; perueniri
 possit. Nā quis ex lectiōe illa nō uidet ab interprete locū illū sic principio
 fuisse cōuersum. & pedes ei; similes chalcolibano. i. masculo thuri. dein-
 de ab ignorātia librariorū adiectū fuisse auri & detractū libano: siue liba-
 ni: qđ habet lectio codicis uetusti tæcti uitiose scripta pro libano. Nisi q; s
 malit imperitiæ arguere interpretē: qui cum libanus duas ut diximus ha-
 beat significationes hoc est thuris lachrymarū & mōtē palestinae: relicto
 sensu quē autor intelligebat: alterū male cohærētē elegerit in hūc modū
 uertēs. Et pedes eius similes chalco. i. æri libani. i. ex mōte illo palestinae
 cōflato. Atqui græci in iis cōmentationibus quas nobis uidere contigit
 oēs exponūt chalcolibanon p arsenlibano siue arren libano. i. p masculo
 lothure.

Bethsaïda pro bethesda.

v.

D Ro eo qđ in Ioanneca p. v. nos habemus. Est autem hieroso-
 lymis pbatica piscina quæ cognominatur hebraicæ bethsaï-
 da: in græco euangelista sic scripsit. Est autē hierosolymis in
 probatica: aut quēadmodū codex pallatinus: & alii habēt sup
 pbatica. tūc interpūgēdo sequitur: piscina quæ cognominatur hebraice
 bethesda. ut sint apud latinos tria errata. Primū quod in præpositio est
 detracta. alterum q; probatica & piscina per inde uidentur esse coniūcta
 ac si esset adiectiuum cū suo substantiuo: cū sint ut diximus interpūgē-
 da. Tertium quod pro bethesda legitur bethsaïda. Est autem euāgelistæ
 sensus. quod hierosolymis in probatica: hoc est in septo siue ouili siue pe-
 cuario in quo pecudes cogebantur ut inde distraherentur siue ad sacrifici-
 cium siue ad lanienā est: piscina quæ cognominatur hebraice bethesda.
 Itaq; probatica substantiue accipitur ab eo quod est probaticus. a. um.
 quod probaton est ouis. ut sit hæc probatica. æ. mansio ouium: quem-
 admodum dicimus basilicam & regiam domum regis citra nominis

substātini expressiōnem. Bethesda uero interpretatur domus effusiōnis
 quoniam in eam piscinam cōfluebant aquæ siue pluuiiales siue ductiles.
 Esda nāq; & asdod: quo noīe prius fuit dicta quæ postea sit cognominata
 azotus ciuitas nobilissima palestina: interpretatur effusio. Sūt autē ut Eu
 sebius cæsariēsis atq; diuus Hieronymus scribunt: in ea domo duo lacus:
 quorū unus hibernis pluuiis adimpleri solet: alter mirū in modū rubens
 quasi cruetis aquis antiqui in se operis signa testatur nam. ut inquit ho
 stias in eo lauari solitas tradunt. Atqui in .ii. Paralip. libro. cap. .iiii. ubi de
 tēpli edificatiōe agitur: nō in lacu sed in cōchis æneis lauari cōsueuisse
 hostias traditur. Fecit inquit Salomon conchas decem & posuit quinq; a
 dextris & quinq; a sinistris: ut lauarēt in eis oīa q̄ in holocaustū oblaturi
 erāt. Sed credibile est post tēpli euerisiōnē non in conchis illis q̄ a præfe
 cto regis assyriorum siue alterutro ex illis erant iā babylonē trāstata: sed
 in piscina illa lauari solitas esse hostias. Neq; enim in eo nūclaboramus
 an in piscina lauari consuetū fuerit hostias immolādas: sed ut uendicaretur
 restituereturq; in pristina atq; proinde uerā scriptiōnē locus ab incuria li
 brariorū uitiatus: qui nominis uiciniate decepti pro bethesda scriptita
 runt bethsaida. Cū sit bethsaida galilæe ciuitas prope genesareth stagnū
 Petri Andreæ & Philippi apostolorū patria: interpreteturq; domus ue
 nationis. Bethesda uero ut diximus domus effusiōnis aquarū uidelicet
 eo influentiū. Quare illi qui piscinā bethsaidā domum uenationis inter
 pretantur dupliciter peccant: & quod uitiatā lectiōnē non agnoscunt: &
 quod alieni nominis interpretationem sensui accommodant: quem ipsi
 fingunt: non qui lectiōni debetur.

Bethdagon. vi.

LN primo regū uolumine Cap. v. legimus his uerbis tulerunt
 philistin arcam dei: & intulerūt eam in tēplum dagon: & sta
 tuerūt eā iuxta dagon & quæ sequūtur. Cecidit autē bethda
 gon in sortem tribus iuda ut colligitur ex libro Iosue. Fuitq;
 in collimitio duarū tribuum Isaschar uidelicet & Zabulon: ut in eodē uo
 lumine habetur. In primo præterea Machabæorū: intrauerūt inquit in
 bethdagon idolum suū ut ibi se liberarēt. & sequitur templum dagon &
 omnes qui fugerant ad illud Ionathā succendit igni. Qui hūc locū enar
 rare nihil aliud dicunt q̄ dagon ex lingua syrisca interpretari piscem.
 & bethdagon esse domum siue templum piscis: sed quis deorum apud
 indigenas ignorant. Sed nos dicimus dagon esse quæ sit alio nomine
 derceto. Strabo. Plinius & Macrobius tum atharam tum atergatim canē

dem uocant. Quātumq̄ coniectura possumus assequi eadem est cognos-
 minata astarte. de qua in. iiii. Regum uolumine Cap̄. xi. Colebat inquit
 Salomon astarten deam sidoniorum. Sed de astarte alias. Nūc de dercet-
 to. Narrat didorns siculus in. iiii. bibliotheces libro fuisse non longe ab
 ascalone urbe syriæ clarissima stagnum piscibus refertum atq̄ iuxta il-
 lud insigne templum dercetus facie hominis ac reliqua corporis parte
 piscis effigie. Cuius figuræ causam hanc fuisse dicunt: nenerem ut ado-
 lescenti sacrificanti sibi gratificaretur: iniecit animum derceto ut illius
 uoto ac precibus acquiesceret. Atq̄ deinde ex eorum congressu natā esse
 puellam: quæ postea sit cognominata Semiramis quæ fuit coniux Ni-
 ni assyriorum regis nominatissima: Nympham uero & pudore admissi
 concubitus iunenem abegisse: & infantem in loca deuia atq̄ aspera ex-
 ponendam curasse: se uero in stagnum illud dedisse præcepitem: atq̄ ita
 in piscem qualī figura diximus transformatū. Vnde & syrii piscibus non
 uescuntur quin potius illos quasi deos colunt. Templum uero quod illi
 deæ dicatum est cuiusq̄ Diodorus meminit: id est quod in sacris litteris
 appellatur Bethdagon. de quo Eusebius atq̄ Hieronymus in libro de to-
 pographia sacre scripturæ. dicunt fuisse prope ascalonem inter iamnam
 & lidam quæ postea sit cognominata diospolis non longe ab azoto. Nā
 hæ quattuor urbes Palestinæ iudeæ intta ambitum quadraginta miliū
 passuum continētur. Quod cum ex multis aliis sacre scripturæ locis: tū
 ex primo Machabeorū libro manifeste colligi potest. Succendit inquit
 Ionathas azotum: & mouit inde caltra & applicuit ea ad ascalonem.
 Transmutationis autem dercetus in piscem & illius filie semiramidis in
 columbam. Ouidius in. iiii. Metamorphoseos.

Incipit & dubitat de te babylonia narret

Derceti: quam uersam squammis uelantibus artus

Stagna palestini credunt mutasse figuram

Aut magis ut sumptis illis filia pennis

Extremos altis in turribus egerit annos.

Carmelopardalis.

vii.

IN secūda lege hoc est Deuteronomio cap̄. xiiii. Inter animalia
 quorū esus hebræis permittitur camelopardalim numerat.
 hoc est animal inquit quod comedere debetis. bouē. ouem. ca-
 prā. & subdit camelopardalim. Sed cum inter aialia immūda
 camelus & pardus reponatur etiā ex genere: tū etiā noiatim camelopar-

dalis quasi munda quadrupes estāda illis proponitur cū presertim panlo
post dicturi sim⁹ qđ cornua gestet: bifidā ungulā habeat atq; ex cōsequē
ti altera parte dētata sit ruminetq; & seuo pinguescat q̄ oīa adesse debēt
quadrupedi q̄ sit hebræis uestēda. Qđ uero dicitur camelopardalis non
ita accipiēdū est qđ ex cōmestione duorū aīaliū diuersi gn̄is sit p̄pagata
ut quidā male interpretātur illud Horatii ex. ii. epistolarum uolumine.
Diuersum cōfusa genus pāthera camelo: Sed qđ capite camelū uarietate
colorū pardū siue pantherā prae se ferat. Plini⁹ lib. viii. cap. xviii. camelo
rū inquit similitudo in duo trāsfertur aīalia. Nabim æthiopes uocāt collo
similē equo: pedib⁹ & crurib⁹ boui camelo capite: albīs maculis rutilum
colorē distinguētib⁹: unde camelopardalis dictatoris cæsaris circēsis
Iudis primū uisa romæ. Ex eo subinde cernitur aspectu magis q̄ feritas
te cōspicua. quare & ouis feræ nomē inuenit. hæc plini⁹. Varro quoq; de
lingua latīna. Camelus inquit suo noīe syriaco in latinū uenit: ut alexan
dria. camelopardalis nuper adducta quæ erat figura ut camelus maculis
ut pāthera. hoc est pardalis. quā em̄ nos pantherā græci pardalim uocāt.
Pāther uero apud aristotē aliud est a pāthera siue pardali de. panthere
nāq; theodoro interprete: pāther inquit hoc est lupus canari⁹ cæcos pa
rit luporū ritu numero cū plurimū quattuor. Galenus q̄q; quidā inquit
adeo bestiales sunt ut leonū & pantherarū item canū & pantherū & uul
piū carnib⁹ uestātur. Pardus uero qđ sit aīal aliubi dicitur. Nūcad came
lopardalim redeam⁹. Heliodorus libro æthiopicō. x. scribit æthiopum
regi ab auxomitarū legatis hāc ferā dono datā. Postremo inquit accesser
e auxomitarū legatis: & cū alia munera obtulerūt tū in primis animantē
quampīā Inusitata specie: naturaq; cui⁹ ad magnitudinē cameli p̄ceritas
color pellisq; pātheris maculis ueluti florētibus uariēgata. postremæ in
fra aluū partes humi subsidebāt: sicuti i leonib⁹ uidem⁹. humeri pedesq;
p̄iores atq; itē pectus p̄ter cæterorū mēbrorū rationē p̄cera. tenuis
ceruix & q̄ dereliqua corporis mole in oloriū collū se extēderet. camelo
caput simile. maior ipso pene duplo quā libyssæ struthi. Substrictosq; ue
lut oculos torue motās cōiuebat. incessus autē lōge animantiū cæterarū
terrestrium uel aquatiliū dissimilis. Neq; em̄ uicissitatim crura simul: sed
dextra pariter de hīnc sinistra utraq; agitabat. cūq; his suspēsa p̄ferbat
latera tractu motuq; tā facilī: ut eā quo uellet tenui capistro uertice deuin
cto ueluti fortissimo uīnculo magister p̄duceret. Hæc ut est cōspecta ani
mās omnē cōtinuo multitudine obstu p̄fecit: speciesq; nomē inuenit ex

iis q̄ præcipua in corpore sit ut ex tēpore eam populus camelopardalim
 appellaret. Dion q̄q; & ipse autor græcus. xliii. romane historix libro cō
 sentanea uerbis Plinii scribit. camelopardalim inqt primus Cæsar romā
 adduxit & populo ostendit. Id aīal cætera camelus crura aut̄ inæqualia
 habet posteriora priorib⁹ magis breuiā ut a clunib⁹ attolli sensim quasi
 ascēdēti simile incipiat: corpusq; reliquū sublimē admodū crurib⁹ priori
 bus sustētatur: sed ceruix in altitudinē pene peculiarē se tollit. colore ipso
 maculoso ceu panthera: quo fit ut amborū p̄miscuo uocabulo censeatur.
 Solinus præterea ubi de æthiopiibus eadem propemodum quæ Plinius
 de camelopardali tradit. Iulius capitulinus in gordianorum uita scribit
 Philippū cæsarē qui prim⁹ omnīū christian⁹ fuit impator in ludis sæcu
 laribus cū millesimū ab urbe cōdita annū celebrauit decē cameloparda
 los populo spectādos exhibuit. Idē q̄q; tradit Gordianū seniorē inter cæ
 tera quæ in quæstura sua populo rapiēda cōcessit: centū oues feras exhi
 buisse. Cornua uero hāc beluam habere qđ Plinius. Solinus. Varro. He
 liodorus Dion atq; alii siluerūt animaduertit Angelus politianus in gir
 rafa: sic em̄ uulgu camelopardalim appellat: quā Sultanus idest ægypti
 rex misit dono Laurētio medicæ Florētīnorū principi. Qđ si cornua ge
 stat. bifidaq; est: ut Plini⁹ scribit: merito ex genere mūdārū quadrupedū
 moscs hebræis mandendā esse permittit. Castores. viii.

Auigaturus Paulus apostol⁹ ex insula melite in siciliā: id qđ
 in apostolorū actib⁹ cap. xxviii. legitur. Cōscēdit nauē alexā
 drinā: cui erat insigne castorū: siue iouis filiorū. nā utraq; lra
 inuenitur: & utraq; respōdet ei qđ in græco legitur dioscori.
 Quod uero Hugo Cardinalis legit castorū mendū est manifestariū ab
 inscitia librariorū p̄fectū: qui p̄ castorū. r. interiecta castorū scriptitarūt
 Quare illis frivolas expositiones omittam⁹. Fuerūt aut̄ dioscori castor
 & pollux dicti a Zeus dios qđ est iupiter Iouis: & coros puer siue fili⁹. de
 quorū noīe mēsis q̄q; apud græcos est cognominat⁹: q est fere apud nos
 Iunius. de q in libro Machabæorū. ii. cap. xi. Anno inquit cētēssimo qua
 dragesimo octauo mēsis dioscoron die. xxiiii. Recta igitur interpretatio
 & q sit uerbū ex uerbo: quāq; uenerabilis Beda agnoscit legitq; est iouis
 filiorū. Sed cū dioscori duo sint hoc est castor pollux: uideam⁹ an recte sit
 interpretat⁹ qui dioscoros uertit in castores. Videtur aut̄ ex cōsuetudine
 loquēdi sumpsisse interpres: ut utriusq; dei nomē sub uno cōplectēretur.
 Nā rēplū qđ fuit Romæ ex cōsortio castori & polluci dedicatū: unis tantū

castoris dicebatur. Vnde facete. M. bibulus. C. cæsarís in ædilitate collega
 euenisse sibi dixit quod polluci. Vt enim geminis fratribus ædes in foro
 constituta tantum castoris uocaretur: ita suam cæsarísq; munificentiam
 unius cæsarís dici. Refert præerea Seneca in. i. libro naturalium quæstio-
 num: quod si in mediâ tempestate apparent quasi stellæ uelo insidentes:
 adiunari se tunc periclitantes existiment castoris & pollucis numina cre-
 dentes. Atqui Plinius illas non castorem & pollucem sed uno nomine ca-
 stores uocat libro. ii. naturalis histo. cap. de castoribus. Has hodie in tem-
 pestate deprehensi nauæ sancti thermi lampadas uocant: quas cum uis-
 derint pro certo habent frangi euestigio tempestatem. Beda hunc locum
 exponens. Geminis inquit castores sunt castor & pollux: quos ideo gentis
 les in mari deos uocant: quia in tempestate si solæ apparuerint in nauis
 uel in antennis periculosi: si uero geminæ prosperi cursus sunt nunciæ.
 Ego uero quemadmodum de geminis castoribus simul apparentibus
 Bedæ astipulor: ita de solitariis dissentio. tunc enim non castor neq; pol-
 lux sed helenæ uocatur. De qua Plinius libro. ii. Diram illam ac minacem
 appellatam helenam ferunt. Et Papinius in. vii. thebaidis. Non aliter
 cæco nocturni turbine cori Scit peritura ratis: cum iam damnata foros-
 ris Igne terapnæi fugerunt carbasa fratres. Insigne igitur nauis alexan-
 drinæ erant castores siue filii iouis: in quorum tutela nauæ esse putaba-
 tur. quemadmodum apud Vergilium in. v. æneid. Sunt cætaurus. scylla.
 pistris. chimera. Charadrius quid. ix.

In leuitico Cap. xi. & in Deuteronomio cap. xliii. prohibet deus per mosen hebræos uesci auibus immundis in-
 ter quas numerat charadrium. Sed quæ auis aut qualis
 charadrius sit: non hebræi quoscõsului: non illorum lo-
 corum enarratores: nõ illi qui uocabula in ordinẽ alpha-
 betarium redegerunt: mihi satisfaciunt. Aristoteles libro
 de historia animalium. viii. Inter aues lacustres siue marinas illum nomi-
 nat. gauia inquit alba & fulica mergus & chadrius rupex iuxta mare uisit-
 tant. Idẽ libro. ix. Colunt inquit & aliæ aues fragosa & saxa & cauernas:
 ut quæ apræruptis torrentium alueis charadrium appellamus. praua hæc
 auis & colore & uoce. noctu apparet. luce aufugit. a Theodoro gaze tum
 hiaticola interpretatur: quod in hiatibus & speluncis habitet: nam chara-
 dra tum torrens. tum alueus. tum uallis. tum spelunca ex græco uertitur. Alio
 in locõ charadrium in rupicem trãstulit: quod in rupium cauernis habitet.

IN danielē propheta Cap. xiiii. ubi historia susanæ ex trāslatio-
 ne Theodoctionis inserta scribitur: omnes codices uulgo ha-
 bent. Si uidiſti eam: dic sub qua arbore uideris. Qui ait sub cy-
 no: pro eo quod esse debuit sub schino. Iacobus constantius
 cōtra Nicolaū lyrā corruptā lectiōnē defendit: asseueratq; non schinū sed
 cinum eo in loco dēbere legi. Ego cū ex mea consuetudine bibliopolia:
 quæ Salmaticæ cōplura sunt: excuterē: forte fortuna incidī in obseruatio-
 nes quasdā Iacobi cōstātiū uirī plane litteratissimi: sed quē antea nomī-
 ne tātum nouerā. Fuerūt autē obseruationes illæ numero centum: quas
 idcirco uoluit græce hecatoſtyn potius quā cēturiā latine cognominare.
 Harum duæ priores: ac totidē posteriores pertinēt ad quosdā locos diuī-
 næ scripturæ. Sed cū reliquæ omnes multū eruditiois rerū sæculariū cō-
 tineāt: atq; ut ingenue fatear: omnes illas mihi facile persuaserit: in quat-
 tuor tantū quas dixi: hominis prudentiam desiderauī: qui in ipso statim
 initio: ac deinde in operis clausula: ubi ex artis rhetoricæ præcepto con-
 ſuetū est optima quæque disponi: frigidiora & pene puerilia collocarit.
 ut quod in prima obseruatione: quasi in re magna ac per difficili cōmo-
 ratur ostendēs eos aberrare: qui in Matthæi euāgelio legūt: quod Hero-
 des occidit omnes pueros ab imatu & infra: putātes nō bimatu sed imatu
 esse legendū: ita ut. b. littera non ad præpositionē præcedentē: sed ad dī-
 ſtionē sequentē pertineat. quod nec pueri quidē ignorāt: etiā qui nondū
 aere lauātur. Aut ostēdat mihi Cōstantius oportet: quis hoc unquam di-
 xerit. Aut si harū rerū tam curiosus est: illud potius ex Laurētio ualla de-
 buit adnotare in uerbis illis nō infra: sed intra debere legi ppterea quod
 infra conditionē & locū designat: ut infra omnes homines infra tectum.
 intra uero numerū & spacium. ut intra octo dies. intra urbis muros. Sed
 de his alias: nūc ad rem. Cōstantius in obseruatione a finali proxima in-
 uehitur acerrime in Nicolaū quod eo in loco legat schino quā interpreta-
 tur lentiscum: cōtenditq; debere legi cino: quā ipse somniat esse ex lauri
 generibus unū. Excutiamus igitur diiudicemusq; uter illorū stet a causa
 potiori. cōstituatur iter eos causa: citētur partis utriusq; testes. Cōstātius
 affert in testimoniū cōtra ueritatē locos deprauatos duos. alterū ex calce
 quindecimi uoluminis Pliniani: ubi numerātur lauri genera tredecim.
 Accessere inquit genera. Cuius hanc siluestrem laurū aliqui intelligūt.
 ubi pro eo quod est cuius ipse cōtendit debere legi cinus. quod nō Her-

molauit eo in loco adnotauit. nō Theophrastus scripsit. nō Cato in libris de re rustica: quī tria tantū genera lauri numerat. Nō alius quispiā qui dicat cinum esse lauri speciem: aut arboris per se genus. Alterum affert ex Ouidio testimonium: qui libro Metamorphoseos. x. inter arbores quæ Orpheo astiterūt enumerat cinum. Sic enim ipse legit. & bicolor myrtus & bacchis cerula cinus: cum omnes libri tam in emendati quā emendati habeant ficus. Sed contra duos testes deprauatos atq; aduersarii malignitate corruptos unum Hieronymum atq; ipsam ueritatem quæ ualeat pro mille testibus producimus. Scribit em̄ in ipsi⁹ Danielis proemio: Africānum qui ut sacræ scripturæ falsitatem conuinceret: multa contra originem argumenta congeffit: inter cætera opposuisse susane historiam ab aliquo græculo nugatore confictam: idq; ex uerborum etymologia probasse. quod ubi legitur apud nos sub schino: quod sequitur statim angelus dei scindette mediū: totum illud ex græco sermone descēdere. Schinos enim latine est lentiscus. schizo uero interpretatur scindo. & subdit Hieronymus. cuius rei nos intelligentiā nostris hanc possumus dare: a lentisco in lentem te comminuat angelus: aut lente pereas: aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem. Emendemus obiter locum superiori coniunctum: ubi pro primo legitur pruno. Est autem prinos græce quæ sit latinis ilex. ad quod nomē alludens Daniel subiungit. Manet em̄ angelus dei gladium habens: ut secette mediū. primo enim græce feco interpretatur. Vnde subdit Hieronymus de arbore ilice Danielē dixisse ilico pereas. a primo igitur prise fecit in secunda persona futuri indicatiui modi sicut a schino schise. Non debuit itaq; Constantius ea quorum ignorantia tenebatur attingere: nec uiolare naturæ legē de qua poeta. Publica lex hominum naturaq; continet hoc fas:

Vt teneat uetitos inscicia debilis actus.

Cœmeterium non cimiterion.

xi.

Surpatur crebro in sacris litteris dormire p̄ eo quod est mortē obire: siue mori. Quale est illud ex euangelio Non est mortua puella sed dormit. Illud quoq; lazarus amicus noster dormit. Sumptū est autē uerbū ex eo quod quēadmodū is qui dormit quādoq; expergiscetur: ita ex eo quod in religione nostra credim⁹ & speramus: qui diē suū obire aliquādo ex mortuis resurgēt. Significati⁹ itaq; nostri mortuos dormire dicūt: q̄ latinæ elegantiæ studiosi mortem oppetere. siue diē obire. siue agere aut efflare animā. siue mori. siue perire.

re. siue interire. Hinc factū est ut locus ī quo mortui sepeliūtur qđ latinæ tū sepulchretū. tū cōditoriū appellatur a græcis polyandriō ut est ī Ieze cieles dicitur: in nra religiōe cōmīteriū græce latine dormitoriū uocetur: nō cimīteriū ut homines indocti somniāt dīctū quasi cinis teriū quia ibi defunctorum cinis teritur. Neq; a cinis quod ipsi interpretatur dulce & sterni statio: sed potius per æ diphthongō cōmīterion dīctum a coemao mæ quod est dormio: ut sit quæadmodū dixim⁹ cōmīteriō dormitoriū.

Collirida. xii.

Ibro Regū secūdo Cap. vi. Partitus est inquit tā uiro quā mulieri singulis colliridā panis unā. & in Leuitico cap. vi. Colliridas olei admixtione cōspersas offerent. Sed quid collirida sit plane nescitur. nā cū græcum nomē uideatur græci nō agnoscut esse suū. Latini diuināt cū dicūt esse triagulū siue tortā panis. nos p eo qđ legitur collirida suspīcamur una littera immutata debere legi collirida. Est nāq; apud græcos collix. icos. panis subcinericius hoc est nō in furno sed in foco sup lapide cōcalesfacto deinde cinerib⁹ sup ingestis decoctus. quo genere coquēdi panes etiā nūc quidā ex cātabris & asturibus utūtur. putāturq; huiusmodi panes ad augēdas uires plurimū cōducere. Ab eo igitur quod est collix Aristophanes comicus nomē finxit collico phagi. i. collicis uoratoris. Hinc etiā in forma dimīnutiua colliphium & colliciū dīcta. Iuuenalis. Luctātur pauci comedūt colliphia pauci. Martialis. & colliphia cū decē comedit. Plautus quoq; colliphia inquit mihi. a collicio iterū fit collirida qđ significat etiā panē subcinericiū. Itaq; apud autores sacrarū litterarū ubi crebra fit mētio huiusmodi panis indifferēter alterū p altero ponitur. unde p eo qđ in. iiii. Regū cap. xix. Hieronymo interprete legim⁹ respexit Eliās. & ecce ad caput suū subcinerici⁹ panis & uas aquæ. Ambrosi⁹ in eplā ad uercellēses Eliās inqt quē dñs erudiebat ad uirtutis pfectionē ad caput suū colliridā & uas aquæ repperit. Idē qđ Hieronym⁹ ī quadā eplā ad Eustochiū p eo qđ interpretans dixit subcinerici⁹ panis respexit inquit Eliās & ecce ad caput ei⁹ panis colliridæ. sic em̄ legēdū est: aut ostēdāt mihi ubi apud græcos & latinos collirida reperiatur: aut qđ significet. Daphne qđ in libro numerorū. xiiii.

Vod in libro numerorū Cap. xxxiiii. legitur de sephama descendit termini in reblata cōtra fontem daphnē: nemo ex iis qui hūc locum enarrauerūt: quid sit daphne: aut cur ab interprete adiectū exposuit. Nicolaus Iyra otiose dīctum putat: dia

citq; in libris castigatis nō haberi daphnen: cum ediuerso libri potius in
emēdati sint ubi daphne nō habetur. Hieronymus certe in Ezechiele cap.
iiii. exponēs obiter locū illū de sephama inquit. i. de apamia descēdent
termini in reblatha: quæ nunc syriæ notatur antiochiā. & subdit. Ut scias
inquit reblā siue reblathā hāc significare urbē dicit cōtra fontē quē per
spiciū est significare daphnē de quo fonte lucus aquis abūdātissimis frui
tur. Quid si Hieronymo nō credis: at ipsi sacræ lectioni credas necesse est
quæ in secūdo Machabeorū uolumine cap. iiii. hęc uerba cōtinet. Onias
inquit sacerdos cōtinebat se in loco tuto antiochiæ secus daphnen. Nam
cū sint plures antiochiæ una est ad cragū flumē i cilia. altera iuxta mæā
drum amnē in caria. tertiā pifidiā in cappadocia. de qua Lucas in apo
stolica historia cap. xiiii. ad quarū differentiā hęc cognominata est antio
chia ad daphnen. quæ etiā aliarū cōparatione antiochiā magna dicitur:
& antiochiā quoq; ad orontem quia ab oronte fluuio secatur mediā. Ad
daphnē siue epidaphnē cognominata est ut sunt autores Eusebius in lo
cis sacræ scripturæ Hieronymus in Ezechiele: a luco quē Gn. pōpeius lau
ris & cupressis consitū dedicauit. Continebatur autem lucus ille ambitu
octoginta stadiorū quo in loco antiochensiu cōuentus agitabatur: ut au
tor est Strabo. Cupressorū daphnēsiū meminīt Iustinianus imperator. li.
xi. Codicis. ti. de cupressis ex luco daphnensi. Capitolinus quoq; in uerū
cæsaris uita. Verus inquit cæsar posteaq; in syriā uenit in deliciis apud
antiochiā ad daphnē uixit. Amianus præterea tunc ait apud daphnē
amoenū illud & ambitiosum antiochiæ suburbanū. Meminerūt præter
ea eiusdē luci Volcatius & Lampridius. Fuit quoq; antiochiæ porta qua
ibatur ad daphnē. De qua hieronymus in uita beatī Ignatiī. Reliquiæ in
quit corporis eius antiochiæ iacēt extra portā daphniticā in cōmīterio.
Quod uero Eusebius & Hieronymus dicūt cognominatā ad daphnē hoc
est ad laurū siue lauretū ppter lauros & cupressos a Pōpeio dedicatas in
eo loco: ad superiora potius tēpora referēdum est. Cōstat nāq; urbē illā
fuisse conditā uel poti⁹ instauratā a seleuco Rege syriæ indito etiā illi no
mine ex patre suo antiocho qui fuit ex ducibus Philippi regis Macedo
nū autore Trogo libro. xv. & quod ad daphnē sit cognominata indige
næ causam afferūt: quod daphnē quā poetæ fluminis patrii appellāt ipsi
suā atq; ladonis sui filiā fuisse dicūt. Ph ilostratus li. i. Apollonius inquit
antiochiā quæ magna cognominatur: & apollinis daphnei templū in
trauit cui arcadiæ fabulā assyrii tribuerunt daphnē ladonis filiā illic natā

fluminis afferentes. & fuit quidē apud ipsos fluvius quē ladonē appellāt
 & maxime omnium arborū laurum colūt ob memoriā uirginis daphnes.
 Arrianus præterea a daphne ladonis fluminis filia dictam antiochiā ad
 daphnē putat: quibus in memorato loco Hieronymus astipulatur dicēs
 hic lucus a magno Pōpeio qui primus Romano imperio subiecit iudæā
 cōstitus est & ab eo iuxta fabulā poetarū daphnes nomē accepit ob lauros
 & cyparissos quæ arbores in ipso frequētissimæ sunt. Ex quibus infertur
 nō frustra ab interprete fuisse adiectum daphnē id quod Nicolaus putat
 uit: sed dictū per figurā prolepsim non modo poetis sed etiā litterarū sa-
 crarū autoribus usitatissimam. Quod uero ille dicit hunc locum esse qui
 apud Mattheum sit magedon: & apud Marcum dalmanuthā & quod inde
 oriatur iordanes: totum hīc cōmenticiū est & pro libidine sua confi-
 stum: Id quod suo in loco disputabitur.

Debora non delbora. . . . . xliii.

Væ reperiūtur ī sacra scriptura foeminae cognomines. utraq;
 uocata est debora. Altera rebecca uxoris isaac nutrix: de qua
 Genēsis cap. xxxv. Eodem inquit tempore mortua est debora
 nutrix rebecca: & sepulta est ad radices bethel subter quercu.
 Altera prophetis uxor lapidoth: quæ post aioth iudicauit populum
 israel cum barach. de qua in Iudicium libro multa scribūtur. Sed in libris
 recentioribus utrobq; .l. interiecta delbora legitur: quod nulla ratione
 defendi potest. Tū quod apud hebræos in hac particula .l. nusq; est. quibus
 astipulantur omnes codices græci aut qui ex translatione græca ad
 nos uenerunt: atq; etiā antiqui omnes libri latinis longobardis gothi-
 cisq; inter poenos scripti. Tum quod omnes ecclesiastici autores debora
 in apem interpretantur: cum delbora per .l. litteram interiectam nihil ta-
 le: sed neq; aliud quicq; apud hebræos significet. Est et alia ratio: cui ne-
 mo inuenire potest quid respondere queat. Remigius in hebraicorū no-
 minum interpretatione: in quibus disponendis alphabetarium ordinē
 exactissime prosequitur: post particulam debon gad e uestigio subiungit
 debora. tum subdit decla. hoc est post nomina habentia. b. post. e. ap-
 ponit habentia. c. post. e. ut nullus relinquatur locus ei quod delbora per
 l. litteram: quod est quemadmodum diximus nihili uerbū. Quare dispū-
 gendum est. .l. ex hac particula uelint nolint: qui uitiosa lectione tanto-
 pere delectantur.

Dextera.

xv.

b

Salomon Proverbiorū cap. iiii. enumerans præmia quæ comitan-
tur sapientiam: Longitudo inquit dierum in dextera eius: & in si-
nistra illius diuitiæ & gloria. In quibus uerbis præter illū sensum
qui est in promptu: subest recondita quædam per digitos computandi
ratio qua oīs antiquitas utebatur. Quāuis enim per longitudinem dierū
intelligatur interminabilis uitæ iucunda possessio: respicit tamē ad illud
quod qui pertingebat annum uitæ centesimū: incipiebat in dextera ma-
nu computare: cum in sinistra superiores numerasset. Vt de nestore: qui
apud Ouidium dixerat: uixi annos bis centum: nunc tertia uiuitur ætas:
Iuuenalis ait. Rex pilius magno si quicquā credis homero: Exemplū ui-
tæ fuit a cornice secūdæ: Fœlix nimirum qui tot per æcula mortem distu-
lit. atq; suos iam dextera computat annos. Qui per digitos computandi
modus cum apud autores frequēs sit: neq; adhuc ars ipsa uulgata est: pau-
ca nobis ex Isidoro atq; Beda mutuāda sunt: atq; graphice demonst-
randum qua digitorū figura apud maiores nostros numeri designabantur.
Minimus itaq; digitus mediæ uolæ appressus unum monstrat. Medicus
hoc est minimo proxim⁹ in eadem uola affixus duo. Medicus qui in sa-
mis et impudicus appellatur: eidem uolæ impressus tria. Minimus subla-
tus reliquis duobus affixis quattuor. Medicus sublatus quoq; medio im-
presso quinq;. Medicus appressus medio & minimo sublatis sex. Mini-
mus brachiali hoc est radice manus applicito septem. Medicus eidē etiā
radici applicitus nouem. Quemadmodū uero per tres digitos superio-
res numerum citra denariū ostendimus: ita duobus reliquis hoc est polli-
ce atq; indice decuplationes simplicium numerorum designabimus.
Indicis igitur summitas nodo pollicis medio admota decem monstrat.
Pollex in partē manus domesticā inflexus uiginti. Pollicis atq; indicis
summitates cōiunctæ triginta. Pollicis medius nodus medio indicis cōdy-
lo impressus quadraginta. Index sup summitatē pollicis circūduct⁹ sexa-
ginta. Pollex atq; index diuaticati atq; distēti septuaginta. Pollex indicis
ac medio insertus octoginta. Indicis apex radice pollicis admotus nona-
ginta. Atq; ita possumus tā numeros simplices quā cōpositos citra cētū
mōstrare alios aliis nō impediētibus. Transferentes deinde supputatio-
nem in manum dexterā centum designabimus: ubi fuerāt decem in sinis-
tra. Ducēta ubi uiginti. Trecenta ubi triginta. Quadringēta ubi quadra-
ginta. Quingenta ubi quinquaginta. Sexcenta ubi sexaginta. Septingē-
ta ubi septuaginta. Octingēta ubi octoginta. Nongenta ubi nonaginta.

Deinde mille ubi monstrabatur in sinistra unū. Duo mille ubi duo. Tria
 mille ubi tria. & ita deinceps usq; ad nouē millia. Vteriores numeri cir-
 cūferendo manus p̄ alias corporis partes effingebātur. Ex hac graphica
 numerorū descriptione possum⁹ enodare cōplures autorū locos: qui uis-
 debātur inextricabiles: ut quod paulo ante Iuuenalis de nestore dicebat
 sua dextra cōputat annos. quodq; Salomō inuebat lōgitudō dierū in dex-
 tera eius. Quodq; Plini⁹ scribit antiquissimi deorū iani effigiē ita cōsue-
 uisse pingi: aut ex aliqua materia excudi quasi digitus significaret tertiū
 sexaginta quinq; qui numerus est dierū totius anni: qđ ianus idem
 deus habitus est qui sit sol: cuius annuū cursum totidem dies conficiunt.
 Quodq; in apologia secūda pro magia scribit Apuleius. Si triginta in-
 quit annos pro decē dixisses posses uideri pro computationis gestu er-
 rasse & quos circulare debueris digitos aperuisse &c. Et quod Hierony-
 mus primo in Iouinianū libro ex euāgelio scribit dicēs. Cētesimus & se-
 xagesimus & trigésimus fructus quāq; de una terra & una semente nasca-
 tur tamē multū differūt numero. Triginta referūtur ad nuptias. nam &
 ipsa digitorum coniuactio quasi molli osculo se amplectens ac fœderās
 maritum pingit & coniugem. Diximus nāq; triginta pollicis ac indicis
 summitatib⁹ in orbem circūductis designari: ut sit pollex quasi maritus
 index uxor se inuicem molli osculo fœderantes. & subdit Hieronymus.
 Sexaginta uero ad uiduas: eo quod in angustia & tribulatione sunt posi-
 tæ: unde & superiore digito deprīmuntur: quantoq; maior est difficul-
 tas expertæ quondam uoluptatis illecebris abstinere: tātō maius et præ-
 mium. Nam diximus indice super mediam pollicis uertebam sexagin-
 ta formari. Tum idem Hieronymus subiungit. Porro centésimus nu-
 merus diligenter quæso lector attende: de sinistra transfertur ad dex-
 tram: et iisdem quidem digitis sed non in eadem manu quibus in leua
 nuptæ significantur & uiduæ circulum faciens exprimit uirginitatis co-
 ronam. Diximus namq; centum in dextra manu designari eodem in
 loco ubi decem in sinistra & iisdem in digitis quibus triginta & sexa-
 ginta. Fitq; ex circumductione illa orbis: quam Hieronymus coronam
 interpretatur quæ sit debita uirginibus. Ambrosius præterea in ser-
 mone quodam qui legitur in celebritatibus unius confessoris pontifi-
 cis ex consuetudine rituq; Romanæ ecclesie: cuius initium est ad sancti
 patris nostri ad hanc numerandī rationem alludens: quic huic mundo
 inquit: crucifixus & mortuus: quicquid laborauit de hac uita ad illam

transulit. & quasi bonus ratiocinator uelut ad centuplum manum porri-
gens semper de sinistra aliquid transmisit ad dextram. Sic quoq; illud
Iuuenalis exponendum est in quo pleriq; hærent. sua inquit dextra
computat annos. De nestore uidelicet loquens qui apud Ouidium dixe-
rat. Vixi a nnos bis centum: nunc tertia uiuitur ætas: quia diximus quod
ultra cent um numeri in dextra manu formabantur. Sic etiã facile possu-
mus intell igere illud ex Macrobio in saturnalibus quod de iano scribit:
qua manu um digitorumq; chironomia designare posset ter centũ illos
& sexaginta quinq; dies quibus annũ spacium cõficitur. Sic quod Ci-
cero compluribus in locis scribit ad dígitos rem redire. Sic deniq; quod
ab initio diximus Salomonis illud longitudo dierum in dextra illius &
in sinistra eius diuitiæ & gloria.

Drama. atis.

xvi.

Verunt a me cotidie multi nõ solũ ex sacrificulorũ turba sed
ex illorũ numero qui se sciolos putãt: quid sibi nult drama il-
lud quod in celebritate uirginis de spira: ac proinde in festis
aliarũ uirginũ ecclesia romana canit. Ante torũ huius uirgi-
nis frequentate nobis dulcia cantica dramatis. Scribendũ nãq; est nõ per
ch. non per g. nõ per duplex. m. ut in quibusdã deprauatis codicib; legi-
tur: sed simpliciter dramatis. Atq; ut semel me ab hac quæstione absol-
uam: uolui hoc in loco scribere aliquid quo deinceps percõtatuos remit-
tam. Est itaq; drachma per ch. atq; per primã declinatiouem inflexa ge-
nus monetæ quod appendit fere nostri tẽporis argẽteum nũmum siue
denariũ: hoc est unciaẽ partem octauã. nam quod hispani uocãt adareme
dimidiũ est drachmæ. in quo significatu accipiẽda est drachma illa: quã
in euãgelio mulier amisit. Est & dragma. atis. per g. manipulus ab eo qđ
est græce drax. acos. i. pugnus. unde & dragmateuo. i. manipulos colligo
in quo sensu legitur psalmo. cxxv. portãtes manipulos suos. p quo i græ-
co dragma habetur. Est & drama per duplex. m. cursus. ab eo quod
est græce dramĩn currere. & drasmoscursus siue fuga. Sed drama. atis.
simpliciter scriptum est representatio fabularũ in quibus introducuntur
uariæ personæ. ut in comoediis & tragediis. & poematis diuerforum ge-
nerum. unde & Seruius in bucolicis illud dicit dramaticũ dicendi genus
in quo uariæ inducũtur personæ. dictũ a drao quod est ago in ea significa-
tione qua Iuuenalis ait. uxorẽ comædus agit uel dorida. In quo sensu ac-
cipitur drama in uersu quẽ ecclesia canit dulcia cantica dramatis. Repre-

sentat nāq; ecclesia christi nuptias cum matre uirgine. aut cum aliqua ex uirginibus quas euāgelista uocat sapientes. aut cum defæcatissima aliqua fideiū anima. aut cum ipsa deniq; ecclesia: in quibus quidē nuptiis caue dum esse epithalamium hoc est carmen nuptiale admonemur quale est illud Salomonis in canticis canticorum: in quo introducuntur personæ repræsentantes tum sponsam. tum sponsum. tum utriusq; matrem. tum utriusq; comites. Quem deinceps imitati sunt poetæ latini & græci: qui epithalamia quoq; scripserunt in nuptiis deorum atq; hominum. Pri mus qui epithalamium cecinit apud græcos autores fuisse dicitur apol lo in nuptiis Thetidis & pelei. & deinceps alii quos; et latini sunt subse cuti. Catullus. Ouidius. Claudianus. Ausonius. Talia igitur carmina in spiritalibus nuptiis esse canenda nobis monemur: qualia sunt illa ex canticis Salomonis. Dum esset rex in accubitu suo. & Leua eius sub capi te meo. & Nigra sum sed formosa. & Iam hyems transiit, & recessit: quæ sunt uerba sponsi & sponsæ: quæ personæ introducuntur ab autore. & hoc est quod Origenes in expositione illius operis dicit. Epithalamium inquit Salomonis quod in morem dramatis compositum est. id est actio nis uel repræsentationis diuersarum personarum.

Electrum.

xvii.

Værebat a me nuper religiosus uita & moribus diuum Fran ciscū referēs qui & ipse cœnobii murgitani præsul erat: quid sibi uellet electrū id quod in Iezeciele propheta cap. i. legitur. Splendor inquit in circuitu eius: & de medio eius quasi species electri. & rursus cap. viii. & a lumbis eius & sursum quasi aspectus splendoris ut uisio electri. Eramustunc in aula perq; reuerendi atq; proinde cle mentissimi domini Francisci ximenez archiepiscopi Toletani & hispa niarum protomystræ: cui iam pridem inuestigandæ antiquitatis sacrarum litterarum cura uel præcipua incumbit & conquisitorum uoluminum adeam rem non minor diligentia. Antea igitur q̄ quidpiam quæstioni respōderem: uideamus inquam quando nos fortuna tali in loco iunxit ubi adest tanta copia eruendi res abstrusas atq; difficiles: quid autores hebræorum de electro sentiāt. Euoluimus itaq; hebræorum lexica atq; glossemata: nihilq; offendim⁹ præter mera somnia esse uidel; animalis siue angeli cuiusdam nomen siue lapidem preciosum. Alii confitentur ingenuè se nescire quid sit asmal: id enim apud hebræos nostro electro

respondet: inter quos est rabbi salomon uir non minus certum quā uerborum diligens indagator. Nicolaus lyra putat Hieronymū immo cū Hieronymo septuaginta interpretes non affectos uim asmal cum electrū interpretantur: quasi in eruditione linguarum non debeant preferri septuaginta quos Hieronymus in hac parte sequitur quibuscunq; aliis nē dum Salomoni homini in re litteraria nouitio neq; minus in significato uerborum quā in erudēdis sensibus frequēter halucinanti. Itaq; ego lōge magis assentior septuaginta qui ut inquit Augustinus in.ii. de doctrina christiana libro tanta spiritus sancti præsētia interpretati esse dicuntur ut os unum tot hominum fuerit: magis Hieronymo triū linguarum peritissimo quā Nicolao cum suo salomone: quā omnibus hebraicæ linguæ recentioribus magistris. Sed cum electri apud græcos & latinos duo sint genera alterum naturale quod a latinis succinum a germanis glessum ab hispanis dicitur ambar: alterum facticium quod ex auro & argento constat: in utro sensu apud Iezecielē accipi debeat disputandum nunc mihi est. Est autem electrum in priori significato lachryma defluens ex arbore glessaria in insulis germaniæ septentrionalibus quas electridas siue glessarias uocant: quæ deinde congelascens ad lapidis duriciem peruenit. Vergilius in bucolicis. Pinguia corticibus sudent electra myricæ. & Ouidius.ii. meta. Stillataq; sole rigescunt de lachrymis electra nouis. Plinius libro. xxxvii. his uerbis scribit phactontis inquit fulmine istis rores fletu mutatas in arbores populos lachrymis electrū omnib; annis fundere iuxta eridanum amnem quem padum uocamus: & est electrum appellatum quia sol uocitat; est elector siue electros additq; multa de errore græcorum circa electri originem. Electrum facticium dicitur quod ex auro & argento constat: ita tamen ut quinta pars argēti auro miscetur: qualis est massa unde aurei Ioannini excuduntur: duplas hispani appellant. Plinius libro. xxxiii. ubicunq; pars quinta argenti portio est in auro electrum uocatur. Silius libro. i. punicorū. Electri gemino pallent de semine uenæ. Martialis. Vera minus flauo radiant electra metallo. Vergilius. Tum leues ocreas electro auroq; recocto. Actursius in electri expositione plurimum aberrat. exponēs enim illud iure consulti quod habetur de legatis tertio in lege pediculus. Vasis electrinis legatis nihil interest quantum ea uasa de quibus queritur argenti atq; electri habeant: sed utrum argentum electro an electrum argento cedat. Illud quoq; de lega

tis primo. Si quis putat auri appellatione electrum uel aurichalcum cōti-
 neri. & illud ex Iustiniani institutionibus in titulo de rerum diuisione.
 Si diuerſæ materiæ sint & inde propria species facta ut ex auro & argēto
 electrum. Videtur autem electrum hoc metallicum & ex eo appellatum
 quod referat ac repræſentet succini colorem splendoremq; ut sit uero si-
 millimum facticium electrū quod est posterius a naturali quod est prius
 fuisse cognominatum. Seruius grammaticus in illud Vergiliū est electrū
 inquit triplex unū ex arboribus quod succinum dicitur; aliud quod natu-
 raliter inuenitur. tertium quod fit de tribus partibus auri & una argenti
 quas partes si naturale resoluas inuenies. Sed de utro electro ppheta in-
 tellexerit dubitari potest. Mihi uero credibilius sit de succino intellexisse:
 quam de metallico uel ex eo quod sit materia translucens & perspicua
 & per quam similitudo illa poterat transparenere. quod aureæ materie non
 contingit. uel quod hebræi suum a sinai ad genus quoddam lapidum re-
 ducunt. uel quod Hieronymus quodam in loco insinuare uidetur esse
 saphyrum.

Euro aquilo.

xviii.

Arrat lucas in actib; apostolorū Cap. xxvii. de laborosissima
 illa nauigatione Pauli circa cretā quod ingruit uetus typho-
 nicus qui uocatur euro aquilo. Quis uetus typhonicus sit Aris-
 toteles in. iiii. meteorologicorum libro pulchre ostēdit esse uī
 delictet spiritū ex nube detrusum: qui a parte posteriori impulsus ab an-
 teriori repulsus in orbem circua gatur necesse est: rapitq; secum non mo-
 do res tenues uerū etiā magnas moles inter quas lapides arbores anis-
 maliaq; grandiora: dictus a typho quod est incendo siue inflammo &
 fumo. Unde conuicitur error Nicolai mamotrecti Hugonis & omniū
 prope hunc locum exponentium: qui pro inflammatione quod in aliis
 quo probato autore erat: ipsi inflationem transcripsere. sed aduertens
 dum quod sceptos nomen est generale omnibus his quæ de nubibus
 cadunt. Nam si flamma illa quam nubium conflictus expressit robustis-
 or fuerit incendio deferturq; in terras: fulminis habet nomen. Prestes-
 ras nominamus cum flammarum minus in illis fuerit: sed si ignitum
 non fuerit fulmen typhon uocatur: quæ adhuc differt ab ecnephia & ex
 hydria: quod typhon in orbem circua gatur: ecnephias rectus propellitur
 uterq; ex sicca exhalatione decusus. ex hydria uero cum imbibus nubē

repente frangit. Ex aristotele in metoro. Apuleio in libro de mūdo. Se-
 neca quinto naturalium quæstionū. Plinio. ii. naturalis historię. Quid
 uero si euro aquilo aut quare typhon cognominetur: nō puto quemquā
 mortalium scire: quin potius suspicor mendum fuisse librariorū qui pro
 euroclydon quod in græco legitur: euro aquilo nihili uerbū supposuere
 Nam cum sit aquilo uox latina: eurus autem græca: quis talem composi-
 tionem ausus esset facere? Cum præterea sit aquilo uentus spirans mes-
 dia regione inter exortum & astium & septentrionem: eurus uero per-
 flat ab ortu hyemali: quæ compositio potuit ex uentis tam disparibus
 coagmētari? Quid quod Aristoteles negat typhonem posse fieri spiran-
 te aquilone? Borealibus inquit non fit typhon: nec uinosis ecnephias.
 quomodo igitur typhon potuit euro aquilo cognominari? Cum igitur
 clydon apud græcos procellā siue tempestatem significet: euroclydonem
 putat Lucam scripsisse cognominari uentum qui sit typho: hoc est spirans
 tum ex nube expressum: siue ut Plinius interpretatur uibratum ab orbe
 e hyemali unde perflat eurus. Interpres uero cum nequirit latine uim
 græce compositionis assequi: euroclydon reliquit: quod in euro aquillo
 nem librorum negligentia inuertit.

Git siue melanthium quid.

xix.

Vdio uiros trium linguarum peritos hebraicam dico græcā
 et latinam: nam cæteras nihil moror: in discussione illa quæ
 sub præsulis nostri cardinalis Hispani censura prope niodum
 cotidie fit: in pensitandis interpretum uariis translationibus
 hæsitasse nuper in illud Esaiæ cap. xxviii. Seret git & cymīnū sparget. &
 paulo post. Sed in uirga excutietur git & cymīnū in baculo: quod genus
 seminis esset illud quod a propheta dicitur cesach. ab interprete græco
 melanthion: a latino git. Medicorū uulgus ignorare uidetur quid sit me-
 lanthion siue git: cum in nigellam uertit: nō paruo generis humani de-
 trimento si alterum pro altero in medisamētis adhibeatur: sitq; tanta in-
 ter utrumq; semen distātia quāta potest esse inter duas res diuersorū ge-
 nerum: cum nigella sit in genere zizaniorū: nequilla hispane dicitur: quæ
 plærūq; aeris uitio tritico innascitur & nescio quid fatuū insulsumq; sa-
 piat: git uero inter fruges numeretur cuius semē piperis saporē reddat.
 de quo Ausonius in monosyllabis. Est inter fruges morsu piper æquipe-
 rans git. A græcis tum melanthion ut diximus. tum melanspermon Plī

nio autore cognominatur: atq; si Theodoro gazæ in Theophrasto credimus anthemion etiam dicitur: quando quibusdã in locis ex anthemione git interpretatur. Sed nihil mirum uulgo ignorari git: cū Ioannes baptista pius cui hodie Bononienses primas deferunt: deceptus litterarum similitudine putauerit eandem esse rem git & zithum. Est enim git semen quod hispani uocant axenuz. zithum uero poculum quod ex frugibus: ut inquit Strabo ægyptus excogitauit: sicera hebraice ferueza uulgo dicitur. de qua Lucas in euangelio de Ioanne baptista: uinum inquit & sicera non bibet. Quid si per nigellã ipsi git intelligunt: uelim mihi monstrant quo autore id asserant. Sed quæro non iam ab interpretibus linguarum peritis: sed ab iis sacrarum litterarum enarratoribus qui reconditos sensus ex lectione prophetica rimari conantur. Quid sibi uult propheta cum duobus hæc semina tam diuersa & quidem bis subiūgit hoc est git cum cymino. Neq; enim fortuito sed ex certa quadam ratione id factum uideri debet. Tradunt namq; qui rerum naturalium historiam scripsere esse sympathiam & antipathiam hoc est amicitiam & inimicitias quasdam non solum inter animalia sentiendi quid iunget aut quid noceat facultate prædita: sed etiam inter res surdas omnique sensu cassas. cuiusmodi sunt herbarum genera inter se concordiam siue discordiam agere iū. ut tritico & tiphæ. hordeo & auenæ: quæ simul sata fecundius proueniunt: aut certe non se inuicem enecant. E diuerso lino zostis linum orobanche eruum strangulat. Lupinus præterea. faba. uicia. lens. cicercula pro stercore sunt aruis. Sed e contrario urit campum lini seges. urit auenæ. urunt lethæo perfusa papauera somno. Atq; ut ex Tremellii autoritate ait Varro: solo uirus ciceris obest: quia falsum est. Natura igitur inter git & cyminum tanta est concordia ut simul sata mirum in modum coalescant: seque inuicem fecundiora reddant. quod eleganter Columela in horto suo describit. Famosaque tunc coriandra nascuntur: graciliq; melanthia grata cymino. Non igitur sine causa ut diximus propheta git cymino adnexuit: quando alterum altero lætatur pinguiusq; adolescit: atq; in bonam frugem perducitur.

Gaius pro Casus.

xx

Inter. c. & g. litteras tanta est in prolatione affinitas & similitudo ut non alia re inter se distent quam exilitate & aspiratione: quæ quidem affectiones: quemadmodum in libello quem de ui & potestate litterarum edidimus disputatum est: non possunt

sunt litteras proprie in diuersas species collocare. C. namq̄ tenuior atq̄ exilior est. G. uero spissior aspiratiorq̄. Ex quo fit ut nonnunquam altera pro altera poni possit. Non id quidem temere: sed aut per deriuationem aut per interpretationem. Per deriuationem inquam ut quod clades dicatur a gladio. Per interpretationem ut pro eo quod græce dicitur cobio. cnosos. cnidos per. c. litteram in principio & cignus in medio dictionis: latini per. g. dicunt gobio. gnosos. gnidos. cignus. Atq̄ e contrario p̄ eo quod illi dicunt gortynos & gortynius nos cortynos & cortynius per. c. litteram scribimus & enunciamus. Nihil igitur mirandum est si pro eo quod latini dicunt Caius: quod aliquando est prænomen aliquando nomen proprium: Paulus in calce epistolæ quam scripsit ad Romanos & in prima epistola ad Corinthios cap. i. & Lucas in historia apostolica. cap. xix. & xx. & Ioannes in epistola. iiii. Gaius per. g. litteram scriptarint. Causa autem in hoc nomine uertendi. C. in. G. illa nimirum fuit: quod quemadmodum scribit Seruius in primum Georgicorum Vergilii librum: tria sunt nomina apud latinos quæ scribuntur per. C. & proferruntur per. g. hoc est Cneius. Caius. Amurca. pro Cneius. Gaius. Amurga. In hoc ergo nomine uertendo græci potius uoluerunt transferre uocem q̄ litteram: hoc est gaius per gama: q̄ Caius per capa. Quod uero Caius nomen sit latinum nemini dubium est: significatq̄ dominum: unde extant adhuc uerba illa puellarum ad uiros in sponsalibus contrahendis: ubi tu Caius ibi ergo Caia. hoc est ubi tu dominus: ibi ergo domina. Sed esto græci Gaius per. g. litteram scribant: quæ ratio poterit excusare latinos cum suam dictionem ex græco rursus interpretantur: quin per C. litteram repræsentent tæcti quemadmodum diximus per. g. proferunt.

Herba fullonum siue borith.

xxi.

IN malachia propheta cap. iiii. legimus. Ipse enim quasi ignis conflans: & quasi herba fullonum. & sedebit conflans & emundans argentum: & purgabit filios leui. Quæ sit hæc herba: nemo adhuc quod ego sciam explicauit. Hebræi hoc in loco & in Ieremia cap. ii. habent borith. Si laueris inquit te nitro: & multiplicaueris tibi herbam borith. Vtrobique illi per borith lapponem intelligunt: quibus

enarratores nostri omnes prope modum astipulantur. Interpretes tamē quia herbam utrobique adiiciunt: suspicamur borith non simpliciter esse saponem: quod fere ex cinere calce uina oleoque conficitur: sed herbam quae sit in sermone hispano xabonera: & cuius cineres in pastillos redacti siue lixiuio ipsius cineres adhibiti maculas lintheorumque sordes abstergunt. Siue igitur borith sit sapo: siue herba saponaria: siue simpliciter smigma quoddam quod uim purgandi sordes habeat: recte cohæret utriusque prophetæ sensus. Quare non sunt audiendi: qui herbam fullo num interpretantur illa carduorum capitula: quibus ad peccendas uestes utuntur lanarum: ex eo fortasse decepti quod putarunt fullones esse qui lanicium ad uestes conficiendas exercent: perales hispani uocant: cum sint potius qui uestes laneas siue lintheas abluunt: maculasque & illarum sordes abstergunt. Martialis in disticho cuius index est Strigiles.

Pergamushas misit: curuo dstringere ferro

Non tam sepe teret linthea fullo tibi.

Vulpianus in titulo de furtis. l. itaque fullo. Fullo inquit uel sarcinator: qui polienda uel sarcienda uestimenta accipit. In marco euangelista cap. ix. Vestimenta inquit eius facta sunt splendentia et candida nimis uelut nix: qualia fullo non potest super terram candida facere. Apologus est præterea phrygi fabulatoris æsopi de carbonario & fullone. quibus in locis manifestum est fullonem non eum significare qui lanicium exercet aut lanam carminans aut ad telam perducens aut textam inficiens: sed eum potius qui uestes siue lintheas siue laneas abluit. Ex quo fit ut gnaphæa per g. in lingua graecorum communi siue cnaphea per capa in attica perperam uerterint interpretes in fullonem: nec tam eum significat qui instrumento illi senticoso atque ex carduorum capitibus compacto floccos ex lanea tela decutit: quam eum qui nitro aut cymolia creta aut aqua ex saluiato. aut herba saponaria: aut alio quouis medicamento quod uim smegticam hoc est purgatiuam habeat: maculas sordesque uestium abluit. Quod si quispiam est tam pertinax ut positionem defendens afferat gnaphæos etymon: a gnapho: hoc est carduo: quoniam ea herba utitur in decutiendis ex lanea tela floccis unde etiam sit herba Plinio guaphalion a tomentum similitudine: & quod eius uillis pro tomento utuntur: ut me semel ab hac quaestione absoluam: permittam illi gnaphæus siue fullo sit etiam ille lanearum telarum depexor: dummodo sciat in locis quos supra memo

Quod hebræi ichosuah uocant græci in iesum latini in iosue uerterunt. Ratio autem tantæ in eodem nomine diuerſitatis illa nimirum est: quod qui dictiones hebraicas in aliam linguam interpretati sunt: ad molliendam barbaræ uocis duriciem: alii aliam rationem secuti quasdam litteras penitus expunxerunt: quasdam adiecerunt: alias non nunquam in alias commutarunt. Septuaginta namque interpretes qui primi sacras litteras ex hebræo in græcum sermonem uertere sunt ausi: ex ichosua iesum fecerunt: expuncta uidelicet he littera cum apice holem: quod & aliis compluribus in locis fecerunt: præcipue in tribus illis litteris quæ sunt græcis et latiuis omnino incognitæ hoc est he. heth. hain: quas aliquando retentis apicibus: aliquando cum suis apicibus dispuxerunt: id quod discurrentibus per nomina sacre scripturæ licet uidere. Sed cur græci huic particule terminationem in. us. syllabam per oy. diphthogon dederint: atque in eadem accentum circumflexum collocarint: non potui reperire quæquam qui mihi diceret. Sed cum græci nunquam circumflectant ultimas dictionum syllabas: nisi sint contractæ ex synæresi: neque ex quacunque synæresi sed ex ea tantum quæ sit ex acuta & graui: cœpi inquirere an eiusmodi essent in hebræo syllabæ: quæ possent per synæresim in unam syllabam coagmetari: id quod manifeste deprehensum est: cum in ichosua in penultima sit accentus acutus & in ultima grauis: ex quibus contractis coalescit syllaba: in qua desiderat circumflexus accētus collocari. Latini uero in interpretanda hac particula aliam rationem secuti sunt. Nam in ichosuah ex prima syllaba apicem seba extriuerunt: & ex secunda aspirationem. & sic lex iod & holem fecerunt io. hain uero quod in fine erat cum subiecto patha uerterunt in. e. quod aliis quoque multis in locis factitarunt. ut in bethsabah bethsabe. bersabah beerſabe. suah sue. balah bale. oseah osee. Atque ita conflatum est iosue nomen accētū acuto in penultima. Cum itaque iesus meram habeat græcam litteraturam: necesse est per omnes casus ultimam circumflectat: eademque ex consequenti producat: atque accusatiuum per. n. litteram non per. m. finiat: & in summa ad proportionem græcorum similiter cadentiū declinetur.

Cūq; idem sit iesus græce quod iosue apud latinos obseruatū est: ut in omnibus codicibus qui ex græco uenerunt in sermonem latinum: nunq; dicatur iosue sed iesus. In iis uero quæ uenerūt ex hebræo tum ielus tum iosue sit in usu. Quare in toto nouo testamento quia ex græco sermone ad nos uenit: nunq; iosue sed iesus semper reperitur. Ecclesiasticus quoq; atq; duo Machabæorū libri quia omnino græci sunt: nunquā nominant iosue sed iesum. In aliis ueteris instrumenti libris prope semper iosue nominatur: præterq; in Abbacuc & Aggæo & Zacharia & Ezra & neemia. Illud quoq; non est dissimulandum autores qui sequuntur hebræos iesus protulisse bisyllabum: qui uero græcos trisyllabū: quoniā apud hos. i. semp uocalis est: apud illos uero i hac particula semp cōsonās reperitur:

Ioannes pro iona:

xxiii

Ro eo quod Matthæus scribit de Petro apostolo beatus es simon bariona. apud Ioannē legim⁹ simon ioānis diligis me plus his. Ex qua lectionis diuersitate necesse est alterum e duobus fateri: aut patrē Petri fuisse binominem hoc est cognominatum Ionam & Ioanem: aut in alterutro euangelista scripturam esse uitiatam. Fuit tempus quo ego existimabam illud quod Matthæus dicit bariona hoc est fili iona: Iona abscissum esse ab eo quod est iohana: idq; mihi per sinadebā tum autoritate chrisostomi qui lectionem illā agnoscit: tum ex eo quod græci & latini transferentes nomina hebræa in suas linguas aliquādo abiciūt aspirationem simplicem siue duplicem retento apice: aliquando dispungunt utrūq; hoc est litteram simul & apicem. quemadmodū pro eo quod hebræi dicunt ichosuah. græci extrita he littera cum suo holem dicunt iesus. Latini uero seba dispuncto cum aspiratione sequentis syllabæ scripserunt iosue. Atq; parī modo ex iohanna expuncta aspiratione cū suo apice potuisse fieri Iona: id quod Augustinus uidetur significare de concordia euangelistarū. Cūq; in ea essem opinione idq; asseuerate defendere: perfudit os meum rubore perquam Reuerendus tn christo pater ac clamentissimus dominus & patronus meus Cardinalis hispanus qui mihi ex codice græco monstrauit in euangelio Ioannis nō esse legendum Simon ioannis sed simon iona subaudi filius quod est consentaneum ei quod Matthæus scripsit Simon bariona æque iona filius.

Lustrum.

xxiiii.

St ille publicus error: in quē uideo omnes quos unq; legerim aut audierim turpiter lapsos: de recētoribus loquor: nam cū his tantū

mihī certamē est: qui dicūt lustrū cōstare spacio quinq; annorū. Citantq; stulticiæ suæ testes nō infimæ autoritatis Lucanū imprimis de bello de cēnali cæsaris in gallia. Pugnante inquit geminis tenuit te gallia lustris. Ouidium: qui bellum troianum quod per totidē annos durauerat: bilu stre quoq; appellauit. Illud quoq; Ecclesiasticū lustra sex qui iā peracta tempus implens corporis. Afferūt præterea Varronis testimonium de origine linguæ latinæ. Tēpus inquit nominatū tēpus quinquēnale a luē do idest soluēdo: quod quinto quoq; anno uestigalia & tributa percēso res soluebātur. Difficile est tantorum uirorum autoritati repugnare: sed multo difficilius reclamanti obsistere ueritati. Quis enim ignorat bis sextilem diem quarto quoq; anno intercalari? Plinius libro. ii. naturalis historiæ. Per singulas inquit intercalationes uno die antecedentibus rur sumq; lustra sequenti ordine seruantibus. & paulo post. Redire inquit easdem uices quadriennio exacto Euxodus putat: & est principium lustrī eius semper intercalari anno caniculæ exortu. Intercalationē quoq; eam lustro idest quadriēnio fieri Ouidius in. iiii. fastorum uolumine scribit in hunc modum.

Is decies senos tercentum & quinq; diebus

Iungit & e pleno tempora quarta die

Hic anni modus est: in lustrum accedere debet

Quæ consumatur paribus una dies.

Quid quod omnes docti simul & indocti fatētur lustrum latine dici: quā græci uocant olympiada. Nam et Papinius pro olympiade lustrum posuit dicens. Nō aliter cum pisæo sua lustra tonanti cū redeunt. Sed quod olympias tantum quattuor annos complectatur: licet animaduertere cū aliis in locis: tum in Eusebii chronico: ubi per quaternos annos olympiades digerit. Vnde igitur ortus est tantus error: ut pro quattuor quinq; accipiantur? Ex eo nimirum quod termini accipiuntur pro interuallis. Sic dicimus quia diapason consonantia constat ex octo uocibus: cum interualla sint tantum septē hoc est quinq; toni & duo semitonia. sic quod ab octauo in octauum est dies dominicus: cum tamē in hebdomadæ sint tantum dies septem. Pari quoq; ratione cum dicimus a quinto in quintum annum debere diem bisextilem intercalari: illud nimirum intelligimus quod ea intercalatio exacto quadriēnio quolibet debeat fieri in eo qui est quadrienniū præteriti finis et initium sequentis. Quam differentiam nescio an satis latine isti solent facere per hæc aduerbia exclusiue &

inclusiue: ut sint in lustro quinque anni inclusiue: quattuor uero exclusiue. Sic febres tertianas quartanasque uocamus. non quod illas tertio aut quarto quoque die contigat accedere: sed quod a tertio in tertium aut a quarto in quartum ægrotantes corripiant. Hinc est quinta illa tychonii regula quam Augustinus in.iii. de doctrina christiana uolumine adducit ad intelligendum complures ex scriptura locos: cum per tropum synecdochē aut a parte totum intelligimus: aut e contrario a toto partem. ut quod in transfiguratione domini alter euangelista scribit: quod post dies octo assumpsit Petrum Iacobum & Ioannem. Alter uero post dies sex factum fuisse dicit. Vtrumque uerum esse non posset: quod de numero dierum dictum est; nisi alter dies primum & ultimum imperfectos: alter sex medios integros accepisset. Hinc etiam soluitur illa de christi resurrectione quaestio: cum non fuerit in sepulchro nisi horis sex & triginta adiectis tribus ex quo expirauit: quomodo dicimus quod resurrexit die tertio. Nisi enim ultima dici pars in qua passus est & prima in qua resurrexit pro integris accipiantur: non esset uerum quod die tertio resurrexit a mortuis. Sed est lustrum pro quinque annis hoc est quattuor annis exactis & quinto inchoato accipiatur: esto bellum gallicum sit a caesare duobus lustris exactis & tertio uertente peractum: aut octo mediis annis peractis primo & nouissimo imperfectis: nonne ex regula Tychonii utrumque uerum esse potest: et quod lustrum continet annos quattuor & annos quinque: & duo lustra annos octo & annos decem? Quod uero sex lustris exactis christus ad passionem uenerit: nulla Tychonii regula defendi nulla ratione excusari potest. Sex namque lustra quattuor & uiginti annos complectuntur. Atque ecclesiastici autores partim anno tertio & trigesimo partim quarto & trigesimo ætatis passum affirmant: hoc est lustris octo peractis et nono inchoato. Quod si lustrum idem est quod olympias: id quod omnes fatentur: a christi die natali ad eius passionem octo integræ olympiades supputantur. Natus est enim anno tertio ceterisimæ nonagesimæ quartæ olympiadis: passus uero tertio anno ducentisimæ secundæ olympiadis hoc est anno duodeuigesimo principatus Tiberii cæsaris.

Epe mihi dubiã traxit sentētia mētem in eo qđ idētidē a uiris doctissimis percontatus sum. unde. y. psilon litte ra hebræis atq; latinis incognita in hoc nomē moyses irrepserit. Nam cū apud hebræos moyses scribatur atq; legatur per mem imposito apice holem deinde per sin subiecto segol & in fine cum simplici aspiratione: mirū unde potuerit in hanc particulam. y. psilon conuari. Atqui apud latinos au: ores nusq; moyses sed semper moyses legitur. Plinius libro. xxx. est in quit & alia magicæ factio amose etiam num & latopea iudæis pendens. Iustinus quoq; ex trogo pompeio libro. xxxvi. Post damascum inquit abraam & israel & moyses reges fuerunt. & paulo post filius iosephi moyses fuit. Neq; enim de fide historiæ nunc agitur: sed de puritate semonis. et ne quis cauillari possit: litteram librariorum uitio finisse disunctam: Iu uenalis satyra. xiiii. uersum hexametrum spondeo claudens dixit. Iudaicum ediscunt & seruāt ac metunt ius Tradidit arcano quodcumq; uolumine mo ses. Obseruatum quoq; est apud Iuuenicum in euāgelica historia & apud aratorem cardinale in actibus Apostolorum. & apud Prudentium in uariis operibus semper moyses & nunquam moyses legi. Apud autores tamē græcos utrumq; indifferenter tamen legitur. Cum itaq; in eo essem articulo ut putarem in hac dictione. y. psilon fuisse interiectum: uenit mihi in mentem legisse apud nō contēnendæ autoritatis scriptores fuisse apud iōnes diphthongon ex. o. mega. & y. psilon coagmentatū in qua. y. psilo tali modo proferretur qualis sonat in au. & eu. diphthongis ut si ab hac parti cula ouis detrahas is. Vnde fieri potuit ut in principio a græcis moyses per. oy. diphthongon scriberetur deinde soluta diphthongo moyses tria syllabicos proferrent: sicut econtrario in ephraim & issai ai uocales solu tas in ai diphthongon cōmutarunt ephrē & iesse enunciantes. Declinat ur autē hoc nomē apud sacrarū litterarū autores græcos uariis modis. Moseus & moyseus per eus diphthongon & moyses siue moyses per eta. ab eo quod est moseus & moyseus fit in genitiuo moseos & moyseos. in datiuo moysei per ei diphthongon & moysei. in accusatiuo mosea & moy sea. in uocatiuo mosen & moysem. ab eo quod est moyses & moyses geniti uuus facit mosu & moysu. datiuus mose & moyse per eta. accusatiuus mo sen & moysem. uocatiuus o mose uel moyses o moyse uel moyses. Ab eo quod est moseus & moyseus latini doctorissimitati moyses mosis & moy ses moysis & in datiuo mosi & moysi & in accusatiuo mosen & moysem

facere potuerunt. quemadmodum a tides ab achilleus achilles. ab ulyssæus ulysses. a perseus peres. A eo quod est moyses iuuenius libro iiii. de euāgelica historia facit in accusatiuo mosea. cū dixit mosea qui legum posuit præcepta iūbere. Nā quod in pētathenco legitur frequēter lo cutus est dñs ad moysen ab eo dicatur quod est moyses moysu: Quodq; frequenter in sacris litteris usurpatur moysi in genitiuo datiuus est pro genitiuo: nā datiuus est moysi siue per eta in fine ab eo quod est moyses moysu moysi. Iam uero datiuum poni pro genitiuo figura frequens est apud poetas: quod & Priscianus testatur de his nominibus quæ ad tertiam declinationē latinā reducuntur. Quēadmodū uero ab achilleus dicimus doctores secuti achilles achillis achilli. & inde Vergi. pri. ænei. Troas reliquias danaū atq; immittis achilli p achillis. & ab ulyssæus ulysses ulyssi. & inde idē autor in. ii. eiusdem operis. aut duri miles ulyssi p ulyssis: ita ab eo quod est moyses latini potuerunt faceere moyses moysis moysi: & in genitiuo moysi pro moysis. Hæc idcirco sunt a me tā multis ut quodā modo excusaretur quod in introductionibus meis proposui declinationem barbarā: per quā dixi hoc nomē declinari. Illud quoq; aduertendum est omnes casus huius nois circūflectere ultimā apud græcos & qui illorum declinatione utimur etiam apud latinos. Sed qd̄ in recto ultima circūflectatur nōdum mihi liquet: cū apud græcos nunq̄ id contingat: nisi ex acuta & graui fiat synæresis: id quod in nomine iesus diximus.

Mænianum quid est.

xxvii.

Nezra uolumine in cap. vi. legim⁹ q̄ cyrus rex iussit extrui mænianū in domo domini. Sed quid mænianū sit: aut unde sit appellatū dubitabit fortasse quispiā. Sext⁹ festus Pōpelius Mæniana inquit ædificia a mænio sunt appellata: qui prim⁹ in foro ultra colūnas tigna proiecit: quo ampliarētur superiora spectacula. Hic est ille mænius qui post bona patris absumpta colūnā sibi seruauit unde ludos spectaret. De quo Horatius in. i. epistolarū. Mænius ut rebus maternis atq; paternis. Atq; alio in loco mænius absentē nonium cū carperet: quē locum enarrās Porphyrio Mænius inquit scurrilitate notissimus post abrosū patrimoniū uēdidisse domū: quā habuerat ad domū spectantem una sibi exēpta colūna unde gladiatores spectaret: quæ ex eo mæniū colūna uocabatur. De qua Lucilius mænius inquit cū colūnā peteret. Asconius quoq; pedianus in ciceronis diuinatione actionū uerrinarum exponēs illud ad colūnam mæniā: Mænius inquit cum domū suam

nenderet Catori & Flacco cēforibus ut ibi Basilica edificaretur: exceperat ius sibi unius columnæ super quam tectum proiceret: & prouolantibus tabulatis ipse & posteri eius spectare munus gladiatorum possent: quod etiam tū in foro dabatur & subdit ex illo igitur columna mæniana uocitata est. Mæniani meminit Valerius maximus in titulo de mortibus non uulgaribus. C. lucinius inquit dum sententiæ dicerentur in mænianum cōscendit. Vitruuius quoque libro. v. in principio. Mæniana inquit in superioribus coaxationibus collocetur. Hieronymus in epistola ad Iuniam & fretelā exponēs illud psalmographi: Factus sum sicut passer solitarius in tecto. doma in orientalibus prouinciis dicitur ipsum quod apud nos tectum. In ægypto inquit & in palestina ubi uel scripti sunt diuini libri uel interpretati non habent in tectis culmina: sed domata quæ romæ solaría uel mæniana uocantur. i. palatia tecta quæ tranuersis trabibus sustentantur. denique & in actibus apostolorum ascendit inquit in doma. Iabolenus in titu. de uerborum significatione. l. malum quale genus ædificii sit ostendit dicens. Inter proiectum inquit & immisum hoc interesse labeo ait. quod proiectum esset in quo ita proueretur ut nusquam requiesceret quæliæ mæniana subgrundaria essent. i. recti partes impendentes ad parietum munitiones. Vulpianus quoque in titulo ne quid in loco publico. l. ii. c. Cū quidam inquit in mæniano uelum immisisset haberet: quod uicini luminibus officiebat. In codice præterea Iustiniano titu. de ædificiis priuatis. l. mæniana inquit siue olim constructa siue imposterum construenda. Accursius quæadmodum & Hieronymus mæniana solaría interpretatur: sed quod a mænibus dicantur nemo præter ipsum dixit.

Meditor pro exerceor.

xxvii.

Editor. aris. non modo significat id quod habet in promptu hoc est cogitare: sed plerumque pro eo quod est exercere accipitur: ut apud Iuuenalē. Fuscus marmorea meditatus prælia uilla. idem & statua meditatus prælia lusca. Plautus in sticho. Simul ad cursuram meditabor me ad ludos olympicæ. Vergil. quoque. li. geor. Iuno pestē meditata iuuenæ. In hac significatione accipitur illud ex Gesneri cap. xxiiii. ubi legimus Isaac exisse ut meditaretur in agro. Nā quod Nicolaus exponit ad orandum: rectius dixisset ad arandum: nā eo in loco potius actum corporis quam mentis cogitationem intelligit. Quale est illud Proverbiorum cap. viii. Sicut pullus hirudinis clamabo: meditabor ut colūba. & illud Esaiæ. xlvi. Veritatem meditabitur guttur meum. quod utrumque cum

uoce siue catur quodā fit: ut nō male intelligatur quod in psalmo legitur: in lege eius meditabitur die ac nocte. & qđ hymnographus scribit semper in psalmis meditemur: p̄ eo quod est ad cantū siue in cantu exerceri. quemadmodū apud Vergiliū in bucolicis. Silnestrē tenui musam meditaris auena. Atq; agrestem tenui meditabor arūdine musam. & illud. omnia quæ phæbo quondam meditāte beatus audiit euroras iussitq; edisce te lauros ille canit. In græco quoq; in illo loco egressus fuerat ad meditandum in agro: habetur adolefchese. i. ad exercendum.

Melita.

xxviii.

Natātī Paulo apostolo ex illa tēpestate quā describit Lucas in apostolica historia cap. xxvii. occurrit insula melita. & cum euasiffemus hinc cognouimus quod insula melita uocabatur. Hæc nāq; est uera lectio: atq; sic ex græco uertit interpres: nō quod in quibusdā codicibus latinis legitur tum mitylene tum miletus tū melitene. Nā mitylene nō est insula: sed ciuitas est lesbi in insulæ cōtra troadem positæ: distans a melita nō minus octingētis millibus passuū. Miletus quoq; non est insula sed oppidū in ionia in signe. patria thaletis illius qui fuit unus idēq; primus ex septē sapiētibꝫ. ac præterea Timothei musici & anaxymandri physici. distatq; a melita nostra passibꝫ aliquāto pluribus q̄ mitylene. Melitene uero ciuitas est cappadociæ: quā præterfluit Euphrates fluuiꝫ. Ex plinio. straboue. Martiano cæterisq;. Distat autē melitene a melita duplo ampliꝫ q̄ miletus & mitylene. Est autē melita insula inter siciliā & aphricā distāsa syracusis quo ex melita Paulus adnauigauit passus circiter centū mille. hodie appellatur maltha siciliæ regno cōtributa. de qua Ptolemæus pelagiæ inquit insulæ inter aphricā & siciliā hæ sunt. Cosyra & glauconis insula & melita in qua ciuitas eiusdē nominis. Strabo præterea libto. vi. in descriptione insularū siciliæ adiacētium. Imminet autē pachinō melita de qua catelli portantur quos melitæos uocāt. Pliniꝫ quoq; libro. iiii. in siculo inquit feto sunt insulæ in aphricā uersæ gaulos & melita a camarina octoginta quattuor millibꝫ passuū distās. Atq; ut omnis de nomine huius insulæ tollatur ambiguitas: Arator cardinalis cuius autoritatē ecclesia romana præfert nō modo Hugoni cōcardinali Mametrecto & Nicolao: qui dicit mitylene esse litterā correctā cū nihil sit corruptius: sed reliquis omnibus neotericis qui sacræ scripturæ locos conati sunt enarrare. Is namq; in. ii. uoluntine apostolicæ historię ubi hanc partem euangelista prosequitur: herolcis carminibus sic ait.

His distis ruit ira maris: sublataq; dudum
Lux reuocata micat: uelamine noctis aperto
Pandere uisa solum: quod præbuit hospita uantis
Sic anio lateri remis uicina melite.

Sed aduertēda est uarietas inter duos egregios autores in syllabæ quãtitate. Arator nãq; secut⁹ accētū græcū penultimā pduxit: qđ & in aliis locis fecit: nã ultima lōga existēs apud græcos nō uult accētū acutū in ante penultima collocari. Ouidius tñ in. iiii. fastorū eādē breuiauit dicens.

Fertilis est melite sterili uicina cosyrae

Insula: quam libyci uerberat unda freti.

Micol pro merob.

xxix.

In testamento nouo quosdā esse locos in quibus aliæ personæ pro aliis legūtur: nesciri uero causas tātæ uarietatis idētīdē diximus: sed & nūc dicimus in ueteri quoq; tale aliquid reperiri: ut quod in secūdo regū uolumine Cap. xxi. legitur micol pro merob. Tulit inquit dauid rex duos filios Respha quos peperit Saul admoni & miphiboseth: & quæ filios micol filiaē saul quos genuerat adrieli filio berzellai: & dedit eos in manus gabaonitarū: qui crucifixerūt eos in mōte coram domīno. Hic manifestū est micol pro merob positā esse. Nã cōstat saul duas genuisse filias Merob primā & alterā micol ex. i. Reg. cap. xiiii. Deinde dedisse merob filiā maiorē adrieli molathite: & micol filiā minorē dauid pactā præputiis cētū philistæorū. ex. i. Reg. cap. xviii. quā postea abduxit a dauid & tradidit phalti filio lais. ex. i. Reg. cap. xv. Quam rursus dauid abstractā aphalti domū reduxit ex. ii. Regū. cap. iiii. Quomodo igitur fieri potuit ut micol filios generare potuerit adrieli: qui traderetur gabaonitis: Quod si quispiā dixerit micol repudiatā rursus a Dauid: quod nō est credibile: & susceptā ab adriele: tēpora uidentur ob stare: sed illud imprimis quod scribitur in. ii. Reg. cap. vi. Micol filiaē saul nō est natus filius usq; in diē mortis suæ. Hebræus quidā legis atq; antiquitatis hebraicæ satis perit⁹ dicebat mihi: merob illos quinq; uiros genuisse phalti: sed michol adoptasse sibi. Sed hoc est uolētiam inferre lectiōni: quæ dicit quod illos genuerit adrieli. In utrisq; igitur codicibus hebræis & latinis nam græcos nobis uidere non contigit: mendum est Micol pro merob.

Mygale quid.

xxx.

Inter immūda animalia legislator i Leuitico cap. xi. Mygalē nūmerat. hęc inquit inter polluta reputabūtur de iis quę mouētur in terra. mustela. & mus. & crocodylus. mygale. chamæleō. & stelīo. Sed cū mygalē oēs interpretētur murem arachneū: nō possumus uti aiunt digito mōstrare: q̄ nā bestiola sic̄cū raro inueniatur. Plīnius libro vii. scribit. muribus arachneis uenenatū esse morsum: eosdēq; ulteriore regionē apoeninā nō habere: eosdēq; ubicūq; sint si trāserint orbitā intrire. Iulius firmicus libro matheleon. vii. in arietis inquit parte. xviii. qui habuerit horascopum a modica bestiola: idest aut a phalangio aut a mure arachneo aut a scorpione morietur. Mygale uero dicitur gręce a mys qđ est mus: & gale qđ est mustela: quod muris magnitudine sit: mustelina specie: rostro oblongo: cauda gracili: ordine dentiū quadruplici: ut autor est Aetius. Frequēs in britānia insula: sicq; ab insulanis hodie appellatur. Galenus libro. xi. de medicina simplici cap. xxv. & in libello de cętaurea quasi de uenenatę bestiolę morsu meminit: nisi qđ illius interpretes mygalē in mustelā uertit: cū mustela lōge aliud sit a mure arachneo. Scribit præterea Herodotus libro. ii. de reb⁹ ægyptiis: quod cū mygalę moriūtur. ab illis in buthon urbē humani gratia asportātur: ut merito Moses huius bestiolę meminerit: quippe qui octoginta annos fuerit in ægypto. nā ea ætate dux itineris factus ab ægyptia seruitute israeliticum populū asseruit.

Non adiecta aut detracta. xxxi.

Non particula negatiua in plerisq; locis adiecta siue detracta non modo perturbat sensum: uerū etiā lectorē in cōtrariā sententiā trāsuersum rapit. Cuiusmodi est illud qđ Moses scribit Geneseos cap. viii. Aperuit inquit Noe fenestrā arcę quā fecerat & dimisit coruū: qui ibat & nō reuertebatur. Atqui in hebræo & in codicibus uetustis longobardis goticis inter poenos & latinis non particula detracta est: qui ibat inquit & reuertebatur. qui est sensus manifestus & lectioni consentaneus: quia uidelicet cum terra esset aquis undiq; obruta: nō inueniēs ubi cōsisteret: ibat & reuertebatur ad arcam: idq; idētidem fecisse: ostendit tēpus præteritum imperfectū. Nā si coruus reuersus nō fuisset: potius diceret per præteritum perfectū iuit & nō est reuersus. Quid quod post coruum colūba dimissa quoquo uersus uolūtās nūq; ubi cōquiesceret inueniens ad arcam rediens: & post septem dies iterum remissa surculum oliuę detulit: ut credibile sit tantum arborum cacumina cōpisse cōparere. Quod si coruo aliqua cōsistēdi causa fuit: nō potuit esse aliā quā cadauer

aliquod inuentū innatās super aquas. Itaq; nō in eo laboramus nūc utrū
 coruus redierit: an nō redierit: sed ut ueritatē hebraicam defendamus: cui
 astipulātur codices per uetustū: refragātur noui. Sed quēadmodū in lexi-
 co iuris ciuilibus scripsimus nō quoq; particula adiecta mentē legislatoris
 in cōtrariū uertit. Iuriscōsultus nāq; scribēs in titulo de officio procōsu-
 lis: legatus inquit mādata sibi iurisdictione iudicis dādū ius nō habet. Cæ-
 terum in pādectis florētiorū archetypis nō particula nō habetur: adno-
 tātē Angelo politiano cui sæpe data est copia libros illos prototypos ins-
 piciēdi. Sed an iudex delegatus habeat facultatē subdelegandi: uiderint
 iuris periti: nos ueterē lectiōnē tuemur. E diuerso quoq; eadē particula
 nō minus in contrariū legis æquitatē mutat. ut libro digestorū unde uis-
 gesimo in titulo qui est de præscriptis uerbis. l. nō solent. sic enim legen-
 dum est nō ut omnes codices uulgo habēt: solēt. Non solent inquit qui
 nouerūt seruos fugitiuos alicubi celari: indicare eos dominis ubi celen-
 tur: quæ res non facit eos fures. Quod si legas solent qui nouerunt. &c.
 erit sensus legis non modo iniquus & in ciuilibus uerumetiam falsus & a-
 mente iuriscōsulti alienus. Quis enim furem appellauerit eum qui scit
 seruum alicuius apud fugitiuarium delitescere? Quid quod Innocētius
 in titulo de furtis cap. qui cum fure partitur in calce cōmentationis citat
 hanc legem sub hac lectiōne non solent qui nouerunt. quod ipsum argu-
 mento est suo tempore digestorum libros nōdum fuisse uitiatos: quales
 nunc reperiuntur.

Onocrotalus.

xxxii.

Ro eo quod apud hebræos Leuitici cap. xi. legitur caath. Se-
 ptuaginta primum atq; deinceps reliqui interpretes græci
 & latini onocrotalum transfulerunt. Inter aues nāq; quibus
 uesci per mosen deus prohibet hebræos caath hoc est onocro-
 talum nominat. De auib; inquit comedere nō debetis onocrotalum &
 porphyronē & herodionē. Atq; iterum in Deuteronomio cap. xiiii. Im-
 mūdas aues nō comedetis porphyrionem scilicet & nycticoracem. onoc-
 rotalum & charadriū. Onocrotali quoq; meminit Esaias cap. xxxliii.
 Non erit inquit transiens per eam: & possidebunt illā onocrotalus & eri-
 cius. Plinius libro. x. naturalis histo. cuiusmodi auis illa sit his uerbis ostē-
 dit. Olorum similitudinē onocrotali habent: nec distare existimarētur
 omnino nisi faucibus ipsis inesset alterius uteri genus. huc omnia in ex-
 plebile animal cōgerit: mira ut sit capacitas. mox perfecta rapina sensim

inde in os reddita inferam in aluum ruminantis modo defert. Hæc pul-
 cherrima dictu sunt: sed nihilo plus afferunt utilitatis quam si nihil diceretur.
 Neque enim satis est audire quod sit avis cygno similis: cum sit nostratibus
 cygnis duplo maior: tamen illis aliquo modo sit perfimilis. Nam quod Plin-
 ius scribit nihil ab oloribus distare: nisi faucibus ipsis inesset alterius ute-
 ri genus: quid per uterum ipse intelligat satis liquet: non tamen per nomen
 designatur quod ipse uult. hoc est ingluuiæ: quæ a græcis prolobos dicitur.
 Est autem ingluuiæ quæ admodum ab Aristotele in .iii. de historia anima-
 lium definitur: cutis in amplum sinuata. qua primum cibus ingestus continetur
 incoctus. hæc qua parte iungitur gulæ angustior est. mox amplior. tum
 qua definit in uentriculum iterum arctior. de qua Vergilius in .iii. geor. Impro-
 bus ingluuiæ ranisque loquacibus explet. Hæc inquam in onocrotalo mirum
 in modum est ampla: quippe quæ amphoræ mensuram aut non multo minus
 capiat. de qua Martialis. Turpe rauenatis guttur onocrotali. nam turpe
 guttur pro magna ingluuiæ posuit. Turpe enim pro magno aliquando accipi
 notauit Seruius grammaticus in illud Vergilii. iii. Georgicorum. Optima tor-
 uæ forma bouis: cui turpe caput cui plurima ceruix. & illud ex. iii. eiusdem
 Armenta & turpes pascit sub gurgite phocas: utrobique exponens turpe pro
 magno. Hanc onocrotalus aqua explet: atque ore aperto pisculis se obiecit:
 quæ cum sentit deprehensos intra ingluuiem: aquam per oris spiramenta
 euomit: atque ita præda uescitur. ab hoc aquæ uomitu ego suspicor ab he-
 bræis autem cognominatam caath quæ caath uomitus interpretatur. & ne
 quasi de re incognita pluribus disputem: duos onocrotalos contigit mihi
 uidere: alterum cominus in foro bononiensi: ad uulgi spectaculum publica-
 ce expositum: alterum eminus ad anæ fluminis ripam: ad cuius uolantis
 monstruosam magnitudinem uisendam multi mortales concurrerunt
 Aequiperabat sane mole sua agnum anniculum. Sed cum nemo sciret auis
 nomen: quamquam alii dicerent se alias consimiles uidisse: ego illis dixi cro-
 ton in italia uocari. & reuera ita appellabant bononienses. Sed cum onoc-
 rotalus interpretetur asinus crepitans: quoniam onos est asinus & crotao
 crepito: uidetur nomen impositum a uoce quam auis illa edat. quam mihi
 hi audire non licuit: propterea quod quemadmodum dixi alterum comi-
 nus extinctum alterum eminus uolantem conspiciatus sum.

Vid interpreti uenerit in mentē: ut quod ab hebræis dicitur pesach per sama: in exodo atq; aliis in locis instrumenti ueteris interpretatus sit in phase: in testamento nouo græce & latine dicatur pascha. aut quid simile inter se habeāt hæc tria pesach. phase. pascha: ut ausus sit latinus interpret uertere pesach in phase: aut græcus in pascha: uellē differeret mihi quispiā triū linguarū peritus. Interim uero dicā ego quod sentio: quo ad aliud afferat aliquid melius. Sed de phase in primis. p. exile in aspiratū uerti frequēs est apud eos qui de hebræo sermone transferūt in græcū aut latinū. ut p eo quod hebræi dicūt paro. pasga. pasur per. p. exile: græci primū deinde latini transfulerūt pharaon. phasga. phasur per. ph. aspiratū. & mille alia. seba uero apex qui subiicitur. p. litteræ cū ab illis prope semp per. e. uocalē proferatur: græci & latini plerūq; uertūt in. a. ut pro eo quod illi dicunt per seba seba muel zebulon rephaim. nos per. a. proferimus. Quod illi præterea zera geder. e cron p segol; nos zara gader acaron pronūciamus per. a. uocalē. Sama quoq; in. s. uertendum esse nō est dubiū: quæ littera quanq; non multum distet in prolatione a zeta. s. nostro & signa græco respōdet: cū sin & sade uiolenter in illas transferantur: quemadmodū in libello de potestate litterarum ex autoritate Hieronymi demonstrauimus. Illud mirabile quid placuerit interpretibus græcis & latinis heth litteram: quā Hieronymus duplicem aspirationem uocat subiecto patha siue comes uertere semper in. e. litterā ut noah. noe. tarah tare corah. core. iephtah. iepthe. atq; eadem ratione pesach phase. p. subtili in aspiratum. e. in. a. sama in. s. heth subiecto patha in. e. Atqui græci litteris inuenis in pascha uerterūt. Nam heth litterā in chi. suum plerūq; mutant. latini quia talē uocem non agnoscunt nisi tantum in dictionibus græcis: illā prope semper expungunt: aut in simplicem aspirationem uertunt. ut pro eo quod hebræi per heth dicunt haran hori horeb & hebron: græci per suum chi charan chori chore chebron dicunt. at latini expuncta heth littera. aran. ori siue horei ebron siue hebron proferunt. De nominis huius interpretatione nihilo magis est silendum: in quo maximī autores aberrarunt putantes pascha dictum a pascho quod est patior perinde ac si dictio hebraica patiatur etymologiam græcam aut græca latinam. De quo in repetitione quadam nostra disputauimus: monstrauimusq; non posse fieri. hi sunt nō de mediā plebe: sed ex prima nota. Lactantius. Ambrosius. et ætate nostra Ioannes tortellius aliq; plures. Atqui Hieronymus cui

magis q̄ reliquis omnibus in litteratura credendum est in sermone de celebratione paschatos: pascha inquit nō est græcū: sicut uulgo uideri solet: sed hebræū esse dicunt: qui linguā utrāq; nouerūt: neq; enim a passione quoniam paschā in græce latine dicitur pati: sed ab eo quod transitur. Idē apud matthæū pascha inquit hebraice dicitur phase non a passione: ut pleriq; arbitrātur: sed neq; dicitur pahse a trāsitu maris rubri: id quod ecclesia canit: post transitum maris rubri christo canamus principi: sed quod exterminator uidens sanguinem in foribus israelitarū pertransierit: neq; percusserit illos. Ait namq; scriptura. est enim phase. i. transitus domini. & transibo per terram ægypti nocte illa: percutiamq; omne primogenitum. & sequitur. Cūq; uiderit dominus sanguinem in superliminari in utroq; poste: transcēdet hostium domus: & non sinet percussorē ingredi domos uestras. atq; iterum. & cū dixerint uobis filii uestri: quæ est ista religio: dicetis eis. Victimā transitus domini est: quando transiuit super domos filiorū israel in ægypto. Habet autem phase accentū in prima: non ut uulgo putat in ultima syllaba.

Phiton pro pythone.

xxxiiii.

St in sacris litteris apud hebræos uerbū frequens ob: quod græci interpretes in engastrimythō: latini in pythōna uerterūt: non in phitonem: ut omnes latini codices habent: cum sit phiton nihil uerbum. aut si pro pythone sit positum: erūt in una dictione tria errata: quæ nulla ratione defendi possunt. Primum quod additur aspiratio. p. litteræ exili. alterum quod detrahitur aspiratio th. litteræ aspiratæ. tertio quod ponitur. i. iota pro ypsilo. quæ uitiā inter quadraginta barbarissimi species a grammaticis numerantur. Atqui mirum est tantum errorem non fuisse animaduersum a tanta doctissimiōrū uirorum multitudīne: qui diuinæ lectiōni operas suas dedicarunt: cum præsertim tam crebra huius uerbi mentio fiat. ut Leuitici cap. xx. Vir inquit siue mulier in quibus phitonicus uel diuinationis fuerit spiritus: morte moriatur. In deuteronomio quoq; cap. xxiii. Non sit maleficus neq; incantator. nec phitones consulatis. & in. i. Regum uolumine cap. xxviii. Saul inquit interfecit eos: qui phitones habebant in uentre. & paulo post dixit saul seruis. quærite mihi mulierem habentem phitonem. & dixerunt ei. Est mulier habens phitonem in endor. & subdit saul uerba ad mulierem. Diuina mihi in phitone: & suscita mihi quem dixerotibi. & de eodem in. i. Paralipo. libro cap. x. Mortuus est inquit saul: eo quod

phitonissam consuluerit. In quarto quoque regum cap. xxi. de manasse filio ezechiae regis iuda. Obseruauit inquit auguria & fecit phitones. In esaia quoque cap. viii. Querite a phitonibus & a diuinis qui strident in incantationibus suis. Idem cap. xix. Interrogabunt simulachra sua & diuinos & phitones. quibus in locis omnibus pro phiton. & phitonicus. & phitonissa. in graeco ut diximus legitur engastrimythos: quod uerbum ex uerbo interpretari potest ueriloquus: quod gaster interpretatur ueter & mythos fabula siue uerbum: quod in. i. Regum libro expressit interpretis: cum dixit qui phitones habebat in uentre. Hos pythonas a quibusdam uocatos Suidas autor est. Engastrimythos inquit: quem nonnulli pythona uocant. A sophocle uero eundem appellari dicit sternomanthin: hoc est ex pectore diuinantem. A platone uero euryclea ab eurycleo quodam uaticinatore: cuius Aristophanes quoque meminit in comedia cuius index est sphex. hoc est uespae. Quid non & Lucas in apostolica historia cap. xvi. hunc graece pythone uocat quamquam refragantibus omnibus latinis codicibus qui pro pythone phitonem habent. Puellam inquit quamdam habentem phitonem: pro quo in graeco est non habentem phitonem: sed spiritum pythonis: neque admittendum qui dictiones hebraicas in ordinem alphabetarium redegere scribentes phitonem per. f. litteram. neque audiendus tipontinus: qui phitonicos entheatos siue diuinos interpreti. Nisi forte phytónicos per. y. pylon legit: nomine a planta deducto. sed nihil ad rem de qua agitur plantae significatio pertinet. Sed uideamus nunc unde diuini siue necromantici dicantur pythones siue pythonis spiritum habere. Est apud poetas fabula celebris: quae post diuini sub Deucalione terra madefacta genuit immensae magnitudinis serpentem quem dixerunt pythone: dictum a pythin quod est putrescere ex eo quod ex terra putri sit ortus aut in putredine solutus. Hinc apollo traditur sagittis confecisse. de quo narratur ab Ouidio fabula per longa in primo Metamor. & Lucanus in. v. Matris adhuc rudibus praean pythona sagittis explicuit. Hinc apollo uictor instituit sacros celebri certamine ludos. Pythia perdomitae serpentis nomine dictos. Hinc pythius apollo & pythiae apollinis uates: quae illi spiritu raptae futura aut occulta dicebant sedentes in tripode ex corio eiusdem serpentis inducto. Hic nimirum est serpens ille de quo scriptura dicit quae erat callidior cunctis animalibus terrae. & de quo scribit Suidas his uerbis: quod pythonis daemones diuini accessu mulieres entheatae praedicebant futura. De pythia sacerdote Strabo libro de situ orbis. ix. ubi de phocidie regione urbe delphis. parnassio monte. Autores

inquit certi memorāt diuinū ipsum domiciliū profundā esse spelūcā: nō admodū ore lato patentē: inde aurā quidē referri sacro efflante numine: excelsum aut ostiō immīnere trīpodem: quē cū pythiā cōscēderit: hausto diuinationis spirītu dei respōsa referre & metro & oratione soluta. Eadem propemodū & Iustinus libro, xxiiii. narrat. & Lucanus in. v. Vt uidit pæan uastos telluris hiatus. Diuinam spirare fidē uentosq; loquaces Exhalare solū: sacris se condidit antris Incubuitq; adyto. uates ibi factus apollo. & non solum uates sed uatum quoq; numē. nā quattuor res maximæ decernūtur illi, diuīnatio: sagittādī peritiā. mūsica & ars medicamentaria. & quēadmodū pythiā ab apollīne pythiō sunt cognominatæ: ita & phoebades a phoebo. Lucanus. Nō inquā plenior artus phoebados irrupit pæan. Fœminas uero has diuinatrices quas dixim⁹ engastrimythos a græcis appellari philochorus in. iiii. de diuinatione libro scribit solitas quoq; fuisse carminib⁹ mortuorū animas ex inferis excitare. Suidas q; ubi de engastrimytho affert illud ex. i. Regū de pythonissa quæ samuelis animam defuncti elicit. Hieronymus quoq; in illud Esaiæ cap. xix. Per hæc inquit uerba significat magorū necyomantiam per quā animas euocare dicūtur & tenues umbrarū immo dæmonū audire uoces. Deniq; p pythone aquila magū interpretatus est: qui hebraicē dicitur ob. pro quo septuagiuta de terra loquētes transfulerunt. Hæc hieronymus.

Porphyrio.

xxxv.

Inter aues quibus per mosen deus prohibet hebræos uesci rachan euumerat: quem interpretes græci & latini in porphyriōne uerterūt. Scribit nāq; in Leuitico cap. xi. hæc sunt quæ de auib⁹ comedere non debetis & uitāda sunt uobis. & postea quā aliquot enumerauit subdit. ciconum & onocrotalū & porphyriōnem. Atq; iterū in Deuteronomio hoc est secūda lege ubi eadē uerba sed alio ordine repetuntur. Aues inquit immūdas ne comedatis aquilā scilicet & gryphē & subdit ibin & mergulū porphyriōnē & nycticoracē. Sed neq; hebræi hodie sciūt quid sit rachan. neq; aliquis ex græcis aut latinis autoribus quos mihi cōtigat aut legere aut audire mihi qd aiunt ad manū monstrare potuit: quæ auis aut cuiusmodi sit porphyrio. meminit illius Martialis in disticho cuius index est porphyrio. meminit Aristoteles in tertio de historia animalū uolumine: sed neuter illū ante oculos ponit. Plinius certe luculētissime libro naturalis historię. x. his uerbis porphyriōnem describit. Bibūt aues suctu cæteræ: porphyrio solus morfu bibit.

Idē ex proprio genere omnē cibū aqua subinde tingens: deinde pede ad rostrū uelutī manu porrigēs. rostra iis & prælōga crura rubēt. Satis aperte Plinius porphyriōnē nobis ante oculos ponit: sed nihil mirū est ignorari auem quæ sit paucis cognita. Sed cū in bætica mea turdertania maxime in qua est patria mea nebrissa: hæc auis sit familiarissima: atq; in singulis prope domibus habeatur in deliciis: quæ me ratio ab ignoratione rei notissimæ: ac sese oculis omnium nebrissensium cotidie ingerētis excusare potest: aut q̄ dari uenia in plano solo cespitanti? Nā in eo opere in quo dictiones græcas & latinas in uoces hispanas atq; hispaniēses interpretatus sum: porphyriōnem esse dixi auem alas rubras habentem atq; rursus phoenicopterum alas quoq; rubras habentem dixi: quasi idem esset porphyriō quod phœnicopterus. Sed in utroq; me etymon decepit. In altero quod porphyra est purpura. in altero quod phoeniceus est puniceus. Postea tñ longa experiētia didici porphyriōnem esse quē uocant in bætica mea calamon. Phœnicopterū uero quem appellant flamenco. utruq; sæpe uiderā atq; sæpe nominari audierā: sed quēadmodū Arius barbosa meus in quodā epigramate de me restatus est ex uerbis Plinii in proemio naturalis historiæ. Arduū est nomina rebus & res nominibus reddere: idq; non modo in iis quæ sunt a nobis remotiora: uerum etiam ex iis quæ iter manus oculosq; uersantur.

Scruta quæ sunt.

xxxvii.

Ngelus politianus pace aliorū dixerim: nostro sæculo uir omnium eruditissimus in prima quā unicā uisim⁹ centuria obseruatione tricesima his uerbis scribit. Vocabula quæpiā sunt ita rara inuentu: ut si iterū in ea incidam⁹ ob id fecisse operæ precium uideamur: quā singularia credebatur. sicut inquit scruta dixit Horati⁹ in hoc uersiculo expri. epistolarū. Vilia uendentē tunicato scruta popello. dixit iterū Sidorius apollinaris libro epistolarū. vii. per hæc uerba. Nunc quædā friuola: nūc ludo apta uirgineo scruta donabat. Sed hominis diligētia admiror: qui neq; dixit scrutū quid esset: & quod putauerit post Horatium Sidorium modo Apollinarē eo uerbo usum. Nam & Hieronymus bis id uocabulum posuit: primo in. iiii. Regum libro. cap. x. negociatores inquit uniuersiq; scruta uendentes. Atq; iterum in Neemia. cap. iiii. Post mesollam ædificauit Melchias filius aurificis usq; ad domum nathinæorū & scruta uendentium: pro quo mendose in recentioribus libris scuta uendentium utrobiq; legitur. Hinc ars scrutaria eorum qui scruta uendant:

ut apud Apuleiū in.iiii. de asino aureo. Vos inquit per balneas & aniles cellulas reptantes scrutariā facitis. Quid uero scrutū significet nō possumus uno uerbo mōstrare: sed quātum ex uaria lectiōe colligimus scruta sunt merces uiles minutæ aptæq; potius ludis q̄ seriis rebus. & scrutarii huiusmodi res uēdētes: quos hebræi roolim uocant. Hieronymus in scruta uēdentes uertit. uulgus buhonoros appellat: ipsasq; res baratiias nominat. hīnc est uerbū scrutor. aris. pro eo quod est scruta & huiusmodi res implicatas & cōfusas explicare: ea forma qua a rima hoc est fissura inclinatur rimor. aris. p̄ eo quod est quasi per rimas aliquid inquirere.

Scutulata.

xxxviii.

In psalmo quadragesimo quarto qui est apud hebræos quintus & quadragesimus: pro eo quod hebraice legitur lircamoth: Hieronymus interpretatur in scutulatis. in editione uulgarī habetur circumamicta uarietatis. In quo duplex est diuersitas ab hebræo: altera uersuum distinctione: altera in uerbis. Ordo namq; in hebræo hic est. Omnis gloria filiæ regis intrinsecus: fasciis aureis uestita est. & sequitur alter uersus. In scutulatis ducetur ad regē: uirgines sequētur eā. amicæ eius ducētur illuc. In editione cōmunī aliter. Omnis gloria eius filiæ regis abintus in simbrīs aureis circūamicta uarietatibus. Hic interpungēdo subditur alius uersus. Adducētur regi uirgines post eam: proximæ eius afferētur tibi. Omitto nūc alias diuersitates in uerbis & in sententiis: uenio ad illā quod pro circūamicta uarietatibus Hieronymus ex hebraica peritate interpretatus est in scutulatis. Pro uarietatibus nāq; non est qui nō intelligat uestes diuersicolores: aut polymitas: aut segmentatas: quæ tamē uestes sint scutulatæ pauci nouerūt. Scutulatarū quoq; uestitum fit mētio in Iezeciele. Cap. xxvii. Propter multitudinē inquit operum tuorū guttam. purpurā. scutulata. byssim. & sericū proposuerunt in mercatu tuo. Scutulatorū quoq; meminit Iuuenalis dicēs. Cerulea indutus scutulata & galbana rafa. Cūq; ex lircamoth uerbū ex uerbo interpretetur in uacuitatibus: quod genus uestis intelligendum sit hoc in loco uideamus. Scutulata uestis ut inquit Varro dicta est quasi sit uelut scutulis quibusdā distincta. Plinius quoq; libro. viii. ubi de traxina plurimis licis texere quæ polymita appellāt: alexādria instituit: scutulis galliā diuidere. & pauloante: quā sola ars ait scutulato textu cōmendat. Sed scutula illa quēadmodū sint effigiata nōdū liquet: an uidelicet colorū uarietate:

an liciorū permutatiōe: nūc expressa: nunc depressa: ut in mappis fieri uideamus. Ego uerō quātum assequi possum coniectura sic existimo: scuta illa ex inanitate filamentī in maculas esse formata: idq; ex liciorū subductione fieri: quemadmodū etiā nūc uideamus ex filorū incisione sindones & mantilia in uarias pīcturas foraminari. Cur uero id existimē mouet me id quod Plinius libro. xi. scribit agēs de generib; arachneorū: inter quos scutulatorē quoq; enumerat. Texere inquit a medio incipit circinato orbē subtegmīna adnectēs: maculasq; semper paribus interuallis sed subinde crescētibus ex angusto dilatās insolubili nodo implicat. quāta arte celant pedicas scutulato rete ad capiēdas muscas circa grassantes. Vides a plinio retis maculas appellari scutula. Accedit sermo hebræ; qui eiusmodi foraminulenta uestes recamoth. i. uacuitates siue inanitates uocat.

Sedere ad dextram.

xxxix.

Um apud oēs nationes usitatissima sit cōsuetudo ut qui sedet siue incedit ad dexterā alicuius obtineat locū priorē: quid sibi uult quod in psalmo. cix. legimus Dixit dominus dño meo: sede a dextris meis. nā cū psalmus ille in sensu etiā litterali de christo intelligatur: sintq; uerba patris ad filiū: quid incōgruentius dici potest: aut quid magis indecorū quā quod filius priorē occupet locum? Neq; solum hic sed mille aliis in locis scriptura sacra testatur christum ad dexterā patris sedere: qui tamen si natura patri est æqualis: qua tamē fili; & qua homo est cedere debuit patri primā sedē. Scio hūc locum a theologis exponi solere a dextris: id est in bonis potioribus. expositio certe nimis uolēta: atq; male cohæres. Quod si ad dexterā sedere honorificentius est: cur in eodē psalmo subiūgitur dominus a dextris tuis: aut quid sibi uult hæc dexterarū permutatio: quod & Augustinus subdubitauit. Legimus præterea in. iiii. Regū libro cap. ii. de bethsabe cū uenisset ad Salomonem filiū nuper regno potitum: quod sedit rex super thronū suū & quod positus est thronus matri regis & sedit ad dexterā illi;. Illud quoq; ex psalmo. iiii. & xl. Astitit regina a dextris tuis i uestitu deaurato. Neq; enim tantum reuerentiæ filius debet matri aut sponsæ spōsus: ut si ad publicum magistratum peruenerint matri aut sponsæ in aliorum maxime conspectu priores sedendī partes concedant. Iure igitur factum est qd Qu. fabius maximus cōsul cum pater proconsul equo uehēs illi obuiam processisset imperauit lictori ut iuberet patrē ex equo descēdere: qui iussus paruū filiūq; collaudauit: quod dignitatem imperii retinisset. Ego

uero cum hanc ordinis sedēdi indignitatem mecum saepius reputarem: subiit mihi quaedā suspicio aliū fuisse apud antiquos sedendī ordinē quā qui sit nostris temporibus: ut uidelicet qui sederet ad sinistram esset posterior eo qui sederet ad dexteram: id quod postea multis argumentis fuit mihi exploratū atq; cōpertum. Sed qua uia in eam cogitationem peruenirē paucis mihi narrandū est. Principio q̄ illi qui potētiores affectas bātur siue armati siue inermes tum satellites. tū stipatores. tum laterones siue latrones fuisse dictos: eosdēq; apud autores dici aut tegere latus. aut claudere latus. aut cingere latus. Horatius in secūdo sermonū. ut ne tegā spurco damæ latus? Iuuenalis. Diuitis hic serui claudit latus ingenuorum filius. Ouidius. iiii. de pōto. Dumq; latus sancti cingit tibi turba senatus. Latus quoq; intestū siue nudū dicebatur illius quem nemo comitaretur. Ambrosius in sermone de obitu fratris sui. quod si quādo sine altero prodeūdum fuit: intestū latus putares. Seneca libro. iiii. epistolarū. Nudū erit latus: incomitata læticia. Is præterea qui aliū comitabatur: dictus erat ire exterior. Cui uero præstaretur comitatus: ire interior. Horatius ubi supra Ne tamē illi tu comes exterior si postulet ire recuses. & subdit uerba quæ supra retulimus. ut ne tegam spurco damæ latus? haud ita troja me gessi. Ouidius libro. v. fastorū. & medius iuuenū nō indignātibus ipsis ibat: & interior si comes unus erat: de sene loquitur cui debetur honos a iuuenibus. Atqui restat probandū quod exterior is dicatur qui sit ad dexteram alicuius: & interior qui ad sinistrā. Seruins grammaticus enarrans illud Vergiliū ex. v. æn. Radit iter leuū interior: exponit pro sinisterior. citatq; Ciceronē dicentē in quē omnia intus. & Salustiū in. ii. historia. introrsus prima asiæ bithynia est. ubi Cicero intus & Salustius introrsus pro sinisterioribus acceperūt. Horatius quoq; in. ii. sermonū. Interiore diem gyro trahit: ire necesse est. ubi interiore p̄ sinisteriore ponitur: quod meridies mūdi pars sinistra est: quēadmodū septētrio dextra. Lucanus in. iiii. pharsalia. Ignotū uobis arabes uenistis in orbē umbras mirati nemorū non ire sinistras id est meridionales etiā in æstate. Ouidius quoq; in. ii. meta. Ne te dexterior tortum declinet ad anguē. Ne te sinisterior pressum rota ducat ad aram. Atqui anguē inter duas arctos in morē fluminis labi & aram ad meridiē sitam effenullus poetarū sed neq; astrologorū ignorat. Celligamus igitur ex his quæ diximus eū qui sit alteri? comes claudere aut cingere aut tegere latus atq; eidem ire exteriorē hoc est ad dexterā illius. Cuius uero latus clauditur cingitur tegitur ire interiorē hoc est ad

sinistra: qui locus erat dignitate præstantior. Est præterea nõ contēnda
 quædam ratio sumpta ex eo quod legimus Paulū apostolū datum comi-
 tem ad dexterā petri: quod in illorū imaginibus disponēdis pictores ob-
 seruant: & in diplomatis pontificum sigillo munitis animaduertimus ut
 Paulus semper sit Petro dexter. Nūquid tanquā in potiori loco? Absit ut
 apostolorū principi alter quiuis præferatur. Nam quid sibi uult gladius
 ille quem Paulus habet strictum: nisi quod est Petri comes stipator atq;
 satelles? Huius antiquitatis ignarus Thomas in illud Apostoli ad galatas
 cap. i. qui suscitauit eū a mortuis: cū nõ haberet quid diceret: ad commen-
 tum illud cōfugit: quia præsens inquit uita significatur per sinistram: fu-
 tura uero per dexteram. Inquātum ista est cœlestis & spiritalis: illa uero
 tēporalis: ideo petrus qui uocatus a christo adhuc in carne mortali pos-
 to ponitur in bulla papæ in sinistra parte. Paulus uero quia uocat⁹ a chri-
 sto iam glorificato: ponitur in dextra parte. Reliquū est ut ad quæstionē
 Augustini de permutatione dexterarū respondeamus. Ille nāq; ut est in
 rebus quæ ad nostrā religionē pertinet nihil affirmatis academiæ imita-
 tor uidetur illā non penitus explicasse. Nos uero ex iis quæ in superioribus
 dicta sunt respōdemus: qđ aut pater sedet in throno maiestatis suæ: &
 ita iubet filiū sibi a dextris hoc est in secundo loco sedere: aut præstat se fi-
 lio tanquā stipatorē protectoreq;: & tñc reponit filiū in primo hoc est in
 tutiori loco & sic dictū est dominus a dextris tuis: unde subdit: confregit
 in die iræ suæ reges. Atq; iterū in psalmo. xv. Proinde bā domino in con-
 spectu meo semper: quoniam a dextris est mihi ne commouear.

Symbolum quid.

xl.

X falsa nominū etymologia multi etiā ex uiris doctissimis in
 miserādos errores lapsi sunt: ut in uerbo symbolum: putātes
 quod diceretur a syn quod est con: & bolos qñē admodum ipsi
 interpretantur bucella: finxerunt nescio quæ somnia: & quæ
 nusquā apud autores legūtur idoneos: Post ascensionē dñi siue post spiri-
 tus sancti missionē apostolos in unū locum congregatos cōposuisse sym-
 bolum. ita ut quisq; illorum singulos fidei articulos contulerit: ut Petrus
 primū. alter secūdum. aliū tertium: & deinceps alii suos bolos dederint:
 quo nihil ineptius sed neq; puerilius excogitari potest. Ego namq; non
 diffiteor ex cōmuni apostolorū cōsensu siue illorum centū uiginti quos
 suo aduētū spiritus sanctus afflauit: symbolum fuisse compositum: illud
 uero qđ suā quisq; particulā cōtulerit neq; est credibile neq; uerisimile.

In iis enim quæ multorum decreto constituuntur: non unusquisque suum
uerbum siue orationem dicit: ut inde quasi senatus consultum conficiatur:
sed omnes eadem rem sentiunt: aut uno sententiam dicente ceteri pedi-
bus manibusque in eadem sententiam eunt. Sed decepit illos etymologia:
quod bolus esset bucella putantes: non minus ridicule quam in uerbo dia-
bolus: quod dicatur a dia quod est duo & bolus: cum potius interpretetur
calumniator a diabolus quemadmodum symbolum collatio a diabeno:
quod est confero. Sed qua de causa apostolorum symbolum sit uocatum
Ruffinus presbyter a quileiensis in expositione symboli ad Laurentium
papam multis uerbis exponit. quæ libuit hoc in loco apponere: ut auto-
ritate tanti uiri permoti desinant somnare iis de rebus quæ ad historię
fidem pertinent. Tradunt inquit maiores nostri quod post ascensionem
domini cum per aduentum spiritus sancti supra singulos quosque apostolos
ignę lingue sedissent: ut diuersis uariisque linguis loquerentur: per quod
eis nulla gens extranea nulla lingue barbaries inaccessa uideretur & in-
uia: preceptum eis a domino datum ad predicandum dei uerbum ad sin-
gulas quemque proficisci nationes. Omnes igitur in uno loco positi &
spiritu sancto repleti breue istud futura sibi predicationis indicium in-
uicem conferendo quod sentiebat unusquisque componunt: atque hanc creden-
tibus danda esse regulam statuunt. Symbolum autem hoc multis & iustissi-
mis ex causis appellari uoluerunt: symbolum enim gręce & indicium dici
potest & collatio: hoc est quod plures in unum conferunt. Id enim fecerunt apo-
stoli in his sermonibus in unum conferendo quod unusquisque sensit. Indi-
cium autem uel signum idcirco dicitur: quia in illo tempore sicut apostolus
Paulus dicit & in actibus apostolorum refertur: multi ex circumuenientibus
iudeis simulabant se esse apostolos christi & lucri alicuius uel ueteris
gratia ad predicandum proficiscebantur. Idcirco istud indicium posue-
runt: per quod agnosceretur is: qui christum uere secundum apostolicas
regulas predicaret. Denique & in bellis civilibus hoc obseruari ferunt: quo-
niam & armorum habitus par & mos unus est atque eadem instituta bella
di: nequa belli subreptio fiat: symbola distincta unusquisque dux suis mili-
tibus tradit: quæ latine signa uel indicia nuncupantur: ut si forte occurre-
rent quis de quo dubitetur: symbolum prodat si sit hostis uel socius. Ex
his Ruffini uerbis satis colligitur & unde dicatur symbolum: & quod a plu-
ribus constituatur simul: & in quos usus ordinetur hoc est sit quasi belli
testara.

Simila & similago.

xliii.

d

Nueniūtur in sacris litteris frequenter hæc duoverba simila
& similago. ut in Leuitico cap. ii. cū obtulerit oblationē sacrifici
cii dño: simila erit eius oblatio. & ibidē cap. vi. Hæc erit lex sa-
crificiū. tollet sacerdos pugillū simiæ. & centum aliis in locis.
Hinc similago dicitur ea forma qua a farre farrago. a plūbo plūbago: cū
idem sit simila qđ similago. ut Ecolli. cap. xxxv. Retribuet gratiā: qui offe-
ret similaginé. & ibidē cap. xxxiii. Da suauitatē & memoriā similaginis.
Sed quid ea uerba significēt: nō uocabulorū interpretes: nō sacrarū litte-
rarū enarratores: nō deniq; medici: quorū scire hæc maxime intere erat
addiuinarū oēs ad unū dicētes esse florē purgatæ farinæ: hoc est pollinē
illā subtilissimā quæ ex setaceorū cōcussione resoluitur atq; euolat: aut fa-
rinā per sericea cribra purgatissimā. Georgi⁹ merula delicias triticeæ fa-
rine dixit esse: qđ & ego fateor: sed nō quas ipse putauit. ille nāq; reliquis
oibus uidetur subscribere dicētib⁹ esse farinā illā purgatissimā delicatissi-
māq;. Ioannes baptista qui ex nostræ tēpestatis scriptoribus uult uideri
diligentissimus: plurimum aberrat putans esse gen⁹ leguminis. Sed nos
quid simila sit breuiter dicam⁹. Granū tritici molitū in tres partes resol-
uitur in cutē illā tenuē: quā furfures medici. Plini⁹ & Columela saluiatū
appellāt: reliqui farinæ purgāmēta. In nucleū hoc est semē illud dulce &
glutinosum in medio sinu granī: qđ est genitale semē unde erūpit radix
atq; tritici herba primū: ac deinceps calamus. In corpus deniq; qđ defen-
dēdi seminis gratia est a natura excogitatū: & qđ cadēs in terra moritur.
ut dicit saluator Ioannis cap. xii. Hoc friabile est atq; in farinā resolubile:
cū semē lētoresuo uix resolui possit. Farina igitur ex tritico his trib⁹ cō-
stat. saluiato. semine. corpore. q̄ cū setaceo excernitur. ut dicit Vergili⁹ in
moreto. subsidit sincera foraminibusq; liquatur emēdat a ceres. Reliqua
duo eminēt. q̄ rursus in eodē setaceo cōcussa supnatat saluiatū. semē uero
suo pōdere it pessum. atq; ita ex crebra setacei cōcussione secernitur sal-
uiatū a semine. & hoc est quod nos asseueram⁹ dici similā illā ex qua sibi
offerri sacrificiū oblationē de⁹ i scriptura toties exigit: & ad multos mor-
taliū usus accōmodatā: ut dicit Martia⁹. nō poteris simiæ dotes numera-
re nec usus pistori toties cū sit & apta coco. Ex ea namq; cōficiūtur panes
nō modo gustui iucūdisimī: sed qđ ad alimēti rationē pertinet firmissi-
mi. Nā qui ex polline cōficitur ut inquit Celsus libro. ii. infirmissim⁹ est
unde panis autopyros a quo simila nō est excreta. quē admodū secundari⁹
quē Trāquillus dicit Augustū appetisse: in quo saluiatū a simila non est

secretum. Astipulatur huic meae assertioni hebrae litterae: quae ubicunq; nos habemus simillam illi habent soleth per sama litteram. Interrogati uero hebraei quid soleth sibi uelit: acem it dicunt. atqui in bætica mea acem it uocant: id quod ego simillam dico: ex qua in festorum celebritatibus faciunt delicatissimos panes: quales sibi deus offerri uult Leuitici cap. xxiii. & xxiiii. & mauri atq; aethiopes qui apud nos degunt: suum illum peculiarem cibum concinnant: quem sine honoris praefatione nominare non licet: alcuzcuz appellat. Astipulatur quoq; tarraconeses quos opici aragonenses dicunt: paucis litteris mutatis semola pro similla uocant. Temperatur autem cibus ille oleo melle aromatiscq;: cuius saporis sacrae litterae assimulat panem illum angelicum qui de caelo cadebat. Exo. xvi. Erat inquit mana quasi semine coriandri albi. gustusq; eius quasi simillae cum melle. Frigebatur autem & oleo. ut in. ii. Reg. cap. vi. & in paralipomenis, dedit dauid uniuersae multitudini simillam frictam oleo. Sidoni quoq; apollinaris. simillam frictam in quadam continetia sartagine. De simillagine quod idem est Serenus additur excussus dulci simillagine furfur. & Cato de re rustica. Selibram simillaginis indito. Illud tamen aduertendum quod cum sint multa tritici genera quae Plinius & Columella ad tria reducunt: robum: silignem: & trimestre: in duobus ultimis uix posse dignosci simillam. In robo uero ruuion hispani uocant: non ubiq; facile posse discerni: in bætica uero mea quam facillime.

Sin pro sed si.

xlii.

Aurētius Valla libro elegantiarum secundo. Sin inquit per si nunquam in prima parte collocatur: sed in secunda: ubi fere est duorum oppositio. assertorq; in testimonium illud Terentii ex andria. Si illum inquit relinquo eius uitae timeo. sin opitulus huius minas. Illud quoq; ex eodem si hoc celetur in metu. sin patefit: in probro siem. Vergilius quoq; primo georg. At si uirgineum suffuderit ore ruborem uentus erit: uento semper rubet aurea phoebe. Sin quarto exortu namq; is certissimus autor. & fere apud autores semper eodem modo hanc particulam inuenies positam. In sacris quoq; litteris frequenter idem est illius usus. ut Genesis cap. iiii. Nonne si bene egeris recipies: sin autem male: statim in foribus peccatum tuum aderit. Exodi quoq; cap. xxi. Si seruus habes uxorem fuerit: & uxor egredietur simul. sin autem & dominus dederit illi uxorem &c. Leuitici praeterea. xiiii. Si creuerit in cute lepra contaminabit eam. sin autem in loco suo cadaver steterit: & quae sequuntur. In eodem quoq; uolumine & Numerorum & Deuteronomii semper in eadem significatione reperies.

In tertio quoque Regū cap. i. Si fuerit inquit uir bonus: nō cadet nec unus quidē capillus eius in terram. sin autem malū inuentū fuerit in eo morietur. Est etiā ut ait Valla quādo sin unum reperitur: sed quod secundi loci uim obtineat: neque tamē superiori si respōdeat. ut apud Vergi. ii. Georg. Me uero primum dulces ante omnia musæ Quarum sacra fero ingenti perculsus amore Accipiāt. cœlique uias & sydera mōstrent. & sequitur Sin has ne possim naturæ attingere partes. Salustius quoque Imperat & præcio insidiatores massinissæ. areāt ac maxime occulte sin id parū pcedat: quouis modo numidam interficiat. In sacris præterea litteris eodē modo. Gen. xxiiii. accipies inquit uxorē filio meo isaac. Respōdit seruus. sin noluerit mulier uenire mecū in terram hanc: nunquid reducere habeo filium tuū ad locum de quo tu egressus es: subintelligitur nāque si uoluerit mulier uenire mecū. & tūc sequitur sin noluerit uenire. Exo. quoque cap. x. dimitte populū meū ut sacrificet mihi. & tunc subintelligendum quod si feceris nihil tibi inferā malī. & tūc sequitur. Sin autē resistis & non uis dimittere eū: ecce ego inducam locustam &c. & infra cap. xii. tollat unusquisque agnum per familias & domos suas. sin autem minor est numerus quā sufficere possit. &c. subauditur nāque si familia est tāta quā possit agnum absumere. Et infra cap. xvii. Cūque leuaret moyses manus uincebat israel. sin autē paululū remisisset: superabat amalech. tantū em̄ ualet cū leuaret manus quantū si leuaret manus. Item leuitici cap. v. Offerat de gregibus agnum siue caprā. subaudi si habuerit. deinde infertur. sin autem non poterit offerre pecus: atque parī modo aliis compluribus in locis. Quare sin utrobique pro sed si est accipiendum. nam particula autem complete uerbi ponitur cum in uoce sin contineatur. Quod uero sin pro si non accipi aliquando possit nusquam apud autores legitur: id quod frequenter in sacris litteris reperias. Sed recte an perperam alterius loci est disputatio. Ecclesiastici cap. v. Si est tibi intellectus responde proximo. sin autem sit manus tua super os tuum. sin posuit pro sed si non. Primo quoque Machabeo. cap. xv. Tradite inquit ciuitates quas occupastis: sin autem uenimus & expugnabimus uos. Lucæ. xiiii. Et si quidem fecerit fructum subaudi excoletur ficus illa. et tunc infertur: sin autem in futurum succides eam. & Apoca. cap. ii. Pœnitentiam age & prima opera fac. sin autem uenio tibi & amouebo candelabrum de loco suo. quibus in locis omnibus sin pro sed si non nimis uiolenter accipitur.

Eginus libro Regum. iiii. cap. vi. de cratere siue concha illa
ænea quã præcepit fieri Salomon. fecit mare fusile decẽ cubi-
torum. & paulopost. duo ordines sculpturarum histriatarum
erant fusiles. Omnes quos ego unquam uidi exponũt histria-
tarum pro historiatarum. quasi in ipsis ordinibus essent historiã aliquã
sculptã quod nõ lõge est a uerisimilitudine. Sed quod histriatarum pro
historiatarum interpres posuerit est quidẽ nouum atq; inauditum: cum
præsertim in hebræo nihil tale cõtineatur. Ex quo fit ut suspicer non hi-
striatarum sed striatarum debere legi. Est quidẽ striã apud uitruuium in
sculpturis partes quæ prominent & quasi quædã femora siue illa sint co-
lũnarum siue fornicum. has græci exochas uocãt. Contra uero partes ca-
uæ quibus striã prominent strigiles dicuntur uitruuio. ut libro. iiii. Cir-
ca strigilium inquit caua & angulos striarum. Idem libro. vii. canaliculas
earũ quæ strigiles appellantur utrũq; ductum a stringendo siue strigan-
do hoc est poliẽdo. Plinius de fungis libro. xxii. rimosa inquit striã. nam
fungos nemo ignorat esse striatos & in ipsa striã rimosos. Hinc striata di-
cũtur canaliculata & tumorem mediarum partium quas diximus strias
appellari. Apuleius .x. meta. striatam inquit gerens frontem pro rugis
sulcatam. Plinius libro. xxi. Candor lilio eximius foliis foris striatis. ha-
bent enim lilia uenas prominentes in modum striarum. Idem libro. ix.
de generibus concharum quasdam striatas appellat. i. a parte exteriori ca-
naliculatas quales plerasq; uidemus. De quibus Plautus in rudẽte. captus
mus cõchas plagusias striatas. Sidonius quoq; apollinaris. Latus utrũq;
senis cauatur striaturis.

Stribium.

xliiij.

In quarto Regũ libro cap. ix. legitur qd Tezabel uxor Achab
regis depinxit oculos suos stribio. Itẽ in Jeremia cap. iiii. Cũ
uestieris inquit te coccino: cũ ornata fueris monili aureo: &
pinxeris stribio oculos tuos frustra cõponeris. Ex iis qui hæc
loca exposuerunt nemo intellexit sed nec suspicatus est quid stribium sit.
Nicolaus mamotrectus & catholicus cerusam interpretãtur. Cantor pari-
sien sis esse instrumentum putat quo mulieres pilos superciliorũ trahũt.
uolfellas id latini appellãt. Archiepiscopus cãturĩensis quod est color: sed
nõ cõtrahit illũ ad speciẽ ut dicat qui color sit. Hugo cardinalis quod est
unguenti genus: quo tincta facies efficitur rubra: uolens opinor purpu-
rissimum significare. Quis uero sane mētis diceret quod sit cerusa: aut quæ

unquam foemina ornatus causa medicamēto albo circa oculos usa est: nisi
 si forte neq; ipsum cerusæ nomē quid esset intellexerūt: cū sit albor ille ex
 plūbo derasus quē græci psimithiū uocat: dictū a psimithoo quod est
 colore albo linire siue fricare. Sed neq; purpurissimum potest intelligi: cum
 nihil minus ad oculorū pulchritudinē faciat: quā ullum rubricæ genus.
 Nā qui uofellā dixit esse stibiū haluncians dixit: quia oculorum facta fuit
 mentio. Quid igitur stibiū sit Plinius libro. xxxiiii. manifeste ostēdit. in
 metallis inquit argenti inuenitur spumæ lapis candidæ nō tamen trāflu
 cētis stimmīn appellant. alii stibiū. alii alabastrū. aliqui larbason. uis ei
 restringere ac refrigerare. principalis autē circa oculos. Nāq; ideo & pla
 tyophthalmon id appellāt: quoniā dilatet oculos: & fluctiones inhībeat.
 Quod uero Plinius dixit lapis spumæ cādīdæ. i. albicātis: illud est anteq;
 teratur. nā tritus in nigrorē uertitur fuligini similē. Hieronymus ad furiā
 nō habuit crispātes mitras neq; oculorū orbes stibio fuliginatos. Nondū
 fortasse expressimus quid stibiū sit. est quod uulgus medicorū appellat
 antimonium. quod hispani alcohol. Quod uero stibiū sit antimonium tes
 tatur Galeni interpret qui semp stimmīn antimonium interpretatur. Iā
 uero stimmīn & stibiū & alabastrum & larbason & platyophthalmon sy
 nonyma esse satis ex Plinio colligitur. Decipiuntur ergo tempestatis no
 stræ medici accipiētes stibiū pro chalcocaueno. i. pro ære cōbusto hoc
 est alhadida: ex eo fortasse decepti quod æs cōbustum & stibiū cōmune
 sit medicamentū oculorū. Lusit diuus Gregorinus in calce cōmentariorū
 quos scripsit in librū Iob exponēs nomē tertiæ illius filiæ hoc est cornu
 stibiū quasi esset compositū a cornu & tibia instrumētis musicis. cū sit
 a cornu & stibio hoc est gutto corneo in quo reponitur stibiū: ut sit cor
 nu stibiū hispane alcoholera. Nam & in libro Regū & in Paralipome
 nis & Ieremiā apud hebræos puth hoc est stibiū legitur. & in Iob ceren
 hapuch. i. cornu stibii. nec minus in hoc hebræi decipiuntur qui pro ha
 puch per. p. exile habēt haphuc per ph. aspiratū. itaq; pro stibio interpre
 tatur intortum: sed ego magis credo interpreti Hieronymo atq; adeo ra
 tioni: quam hebræorum litteraturæ. Talitha & tabitha. xlv.

Scribit Marcus euāgelista cap. v. quo pacto saluator noster susci
 taturus iairi filiā archisynagogi præsens puellæ manum dixit
 tabitha cumi. & subdit euāgelista quod in interpretatū puella ti
 bi dico surge. Scribit præterea Lucas in apostolica historia
 cap. ix. qd in ioppe phoenices oppido fuit quædā foemina noie tabitha q̄
 interpretatata dicitur dorcas. Cū igitur utrobique eadē sit litteratura: ne

cesse est in alterutro loco esse mēdū: aut uocabulū apud aramæos utrūq; hoc est puellā & dorcada significare. Cōsulto itaq; magistro Paulo uiro utriusq; linguæ aramæā dico atq; hebraicā erudito: & qui ab hebræis cōdicib; perquā reuerēdi p̄ris protomystæ toletani præest: hoc ab eo respōsum accepi: aliud esse apud aramæos talitha p. l. litterā in secūda quodq; in Marco legitur: aliud tabitha p. b. de qua in actib; ap̄lorum. illud nāq; significare puellā: hoc uero capreā siue dorcada. Quare recte utrobicq; in interpretati sunt euāgelistæ. Euoluim; deinde græcos codices: atq; offendimus uerū esse qđ magister Paul; enūciauerat apud Marcū scriptū esse talitha: apud Lucā uero tabitha. Sed ne mihi hac de re scrupulus ullus relinqueretur: excussi Remigii atq; Hieronymi interpretationes ex hebræo in sermone latinū: offendiq; utrūq; nomē interpretatū. tabitha cū ageretur de noībus post primæ syllabæ a finalē incipiētib; secūda a b. l̄ra. Talitha uero in puellā cū ageretur de noīb; habentib;. i. l̄ram post. a. Tacti fuerūt ridīculi q; p̄ talitha scripserūt tabitha cū in dictiōe sup̄iori immedīata sit talim in inferiori talme: unde fit ut ex rōne ordinis debeat scribi talitha. S; cū talitha sit puella: cumi surge: ambigeret fortasse q̄spiā unde cōflatū est qđ euāgelista iteriecit: tibi dico. Neq; em̄ in sermonis serie cōtinetur. Hieronym; de optimo gñe interpretādī scribēs simīle huic quæstionē ad septuagīnta interpretū uolūtātē refert: q; p̄ eo qđ apud hebræos ex p̄cipio p̄i. xxi. legitur. De; deus me; quare me dereliquisti: q̄ uerba sunt a saluatore n̄ro in cruce repetita: ipsi respice in me interposuerūt dicētes: de; deus me; respice in me quare me dereliquisti. Nos tñ in cōmētariis artis grāmaticæ causam attulimus: cur illud respice in me posuerunt septuagīnta: & tibi dico ab euāgelista sit interiectū. Disputabamus contra eos qui dicebāt uocatiuū alīqñ poni absolnte: diximusq; semp̄ regi a secūda p̄sona imperatiui explicita uel subintellecta: idq; præcipue fieri cū oratio ex recta sit obliqua: ut si dixeris o Cæsar legat pōpelus: subintelligitur nāq; audi uel attēde. Qđ si uocatiuū sequeretur uerbū imperatiui modi: quod nō significet attentionē: intelligendū esse aliud uerbū a quo uocatiuus ille regeretur: ut si dixeris o Antoni lege subaudiendū est uerbū: quo præparetur auditoris attētio hoc est audi uel percipe. Itaq; uerbum quod erat implicītū: septuagīnta expresserūt dicētes respice in me. & euāgelista cum dixit tibi dico: quod tantum ualet quantum audi uel attende: unde mora quædā siue silentium semper interponitur inter uocatiuum & sequens cerbū: in quibus respice & tibi dico poterāt enūciari.

N Matthæo cap. ix. legitur: quod cum uenisset Iesus in domū iari principis synagogæ illius filiam suscitaturus: uidit tibiicines & turbam tumultuantem. Quæreret fortasse curiosus quispiam: quid illud est quod tibiicines funeris pöpæ intersunt. An quod Boetius in proemio artis musicæ scribit: ut cū cātico quodā dulciōr fiat causa flēdi. Sed iam non illud quærendū est: cur in funere cantus adhibeatur: sed cur tibiicines in funere puellæ interueniant: cū in exequiis uirorū tibiicines canāt. Persius Hinc tuba candelæ. tandēq̃ beatulus alto cōpositus lecto. & Vergilius. xi. æneid. in funere bello peremptorum. Spargitur & tellus lachrymis. sparguntur & arma. It cœlo clamorq̃ uirum clangorq̃ tubarū. Sed tibia nimirum in funere puerorum puellarūq̃ adhibebatur: quasi instrumentum exile atq̃ angustæ uocis: de quo Martialis. Parui tibia cōdylī sonabit. Papinius in. vi. thebaidos in funere infantis archemori. Tibia cui teneros suctum deducere manes Lege phrygū mœsta. quē locū exponēs lactātius placidias iubet inquit reiigio: ut maioribus moruistuba: minoribus tibia caneretur. Tale aliquid apud nos quoq̃ hodie obseruatur: ut in funere uirorum cymbal. actintinabula maiora: in funere infantū minora pulsantur. Nō igitur temere dixit euāgelista in supremo luctu puellæ interfuisse tibiicines: q̃s saluator noster iussit discedere.

Traducere quid sit in matthæo.

xlvij.

N euāgelio matthæi cap. i. legitur. Ioseph autē cū eēt uir iustus & nolet eā traducere: uoluit occulte dimittere eā. sed quid illud uerbum traducere hoc in loco significet: paucis admodū est manifestum. ppter aliam remotiorē uerbī significationē ab ea quæ est in promptu. nā cum latine dicamus ducere uxorem domū: uidetur etiā latine dici posse traducere uxore: quēadmodū in epigramate callimachi de æquali ducēda uxore. atq̃ parem paruas lætus traduxit in ædes. nō respicientes itaq̃ reconditam alterā significationē sic exposuerūt: quod cū ioseph esset uir iustus noluit domū ad se traducere mariā tanq̃ ipso indignā. Alii halucinati sunt id quod erat: exposueruntq̃ traducere. i. pro palare. Glossa quam dicūt ordinariā utrūq̃ t̃agit dicēs: cū nolet eā traducere in publicū. i. diffamare: uoluit hoc facere occulte: uel cū uoluit eā traducere in domū suā ad cohabitationem assiduā. hi duo sensus cū sint diuersi ac pene cōtrarii: ego non uideo quomodo possint stare simul: neq̃

em̄ quia hoc uerbū traduco diuersos habet significatus: quilibet illorum propterea sensui pōt accōmodari. Sed uter illorū magis sit ueritati cōsentaneus: discutendū nobis est. Iam illud in primis fatis cōstat in testamēto nouo quoties aliquid uenerit in dubium ad originē græcā esse recurrendum: cum præsertim nulla talis equiuocatio in græcis reperiatur nisi admodum raro. Atqui in græco pro eo quod nos habemus traducere *παράδειγματισεν* habetur quod significat in in exēplū dare aut exēplū facere, aut si uolumus uerbū ex uerbo interpretari ut sic dicā exemplare quod hispane dicitur dexemplar. nā paradigma est exēplū & inde paradigmatisomæ exēplum trado aut in exēplū do siue traduco: quod uerbū potius elegit interpres: quia tantūdem polleret, cuius significatio omnibus tūc erat nota: quemadmodū hominibus nostri sæculi abstrusa & occulta. nā poterat lectionem græcā secutus interpres uertere cū nolet eam in exēplū dare quēadmodum apud comicos legimus frequenter ut in oratione demosthenis cōtra æschinē. præcipuum quidem fuerit si potest: occidatur: sin minus uinētū cæteris exēplū faciatis. pro quo in græco *παράδειγμαποίησας* legitur. unde & apud poetas p graui & atroci pœna ponitur exēplū quod hispane dicitur escarmiēto. sed quia huic quod est græce *παράδειγμαποίησας* non respondet latine uerbū quod æque polleat nā id esset exēplare. interpres accepit aliud quēadmodū dixi illis tēporibus frequēs nostris sæculis minus usita tū hoc est traducere: quod significat eo modo circūferre & ludibrio exponere quēadmodū nostro

sæculo polygamī & læne mitellatæ circūferuntur per urbis uias celebres aut in scalaro gradu proponuntur plebi deri deinde. in hac significatione accepit Iuuenalis cū dixit. Altera quos nudo traducit gallia talo. & Martialis de delatoribus traducta est geticis nec cœpit arena nocētes. Idē alio in loco rideris multoq; magis traduceris afer in medio nudus si spaciere foro. Propertius elegiarū li. ii. nec sic infamis totam traduceret urbem. & Papinū in siluis: nēpe ego sum qui traducor ait. Liuius libro. ii. Ab urbe cōdita de uolscis uoce præconis a spectaculis exactis nos inquit omnibus ciuibus peregrinis spectaculo abeūtes fuisse: uestras cōiuges, uestros liberos per ora hominū traductos. Trāquillus quoq; in nespasiano delatores inquit assidue in foro flagellis ac fustibus cæfos ac nouissime traductos per amphitheatri arenam. eiusdē prope significationis est uerbum quod a græcis dicitur catamidiare hoc est deridere & ludibrio exponere. quod uerbo usus est Aelius spartianus de cōstitutionibus hadriani cæsaris

dispa
afer

dena

decoctores inquit bonorum suorum autoritatis essent catamidiari in amphitheatro ac dimitti fas sit ~~ex~~ quibus colligitur traducere & catamidiare citra mortem fieri solitum cum in adulterio deprehensa ex lege foret lapidibus obruenda. sed interpres latinus non potuit græci uerbi uim exprimere quod utrūq; comprehendebat.

V. litteræ uariis usus.

xliiij.

Littera apud latinos triplici fungitur officio. nā modo proferitur quasi uocalis plena. ut deus tuus. modo ut uocalis liquida. idest cū sequitur post. q. semper: aut post. g. & f. aliquādo. ut aqua. lingua. suavis. modo ut consonans: hoc est quādo ferit sequentem uocalem: ut uado. uenio. Hebræi. u. liquidam nō habent: quia semp apud illos aut uocalis est aut cōsonās. sed uocalē per apices consonantem per propriā figurā designant. Græci neq; habēt. u. liquidā: neq; u. consonantē: sed proferūt uocalē: cui tamē nō dederūt propriā figuram qua possent illam scripto representare: sed supplēt illius sonum per oy. diphthongō. Quod si uerba hebraica in suā linguā interpretari uolunt pro. u. consonatē trāsserūt. oy. diphthongō quā proferūt quasi uocalem. Quæ uero apud hebræos post a. uel. e. u. cōsonantē habēt græci per au. & eu. diphthongon satis cōmode scribūt. ut auoth. esau. eua. casleu. ubiq; proferētes quasi per. u. cōsonantē. Cū uero latina uocabula in suā linguā adsciscūt. u. uocalē per oy diphthōgon scribūt. u. quoq; cōsonantē latinā æque per oy. diphthōgō designāt: & nihilominus quasi uocalē proferūt: ut uespasianus. siluanus. hoc est prius nomē sex syllabis. sequēs quattuor. At uero. u. liquidā post. q. modo expūgunt. ut pro eo quod latini dicunt quirinus ipsi cyrinum transferūt dispūcta. u. littera. Vt in euāgelio Lucæ Hæc inquit descriptio prima facta est a præside syræ cyrino. modo uertunt illā in. u. uocalē. ut pro eo quod latini dicunt quartus per. u. liquidā: ipsi quartus per cappa & ou. diphthongō uocalē interpretātur. ut Paulus in cate epistolæ ad Romanos. & iterū secūdæ ad timo. Illud uero nō possum nō mirari: cur Hieronymus qui dixit p eo quod est quirinus inter latinos & a græcis scribi cirinus: cur rursus cum ex græco interpretatur in sermonē latinū scribit cirinus & non quirinus? Sed esto quæ ab hebræis per. u. cōsonantē scribūtur proferūturq; græci per ou diphthōgō scribāt: & per sonū. u. uocalis enūciēt necessitate possunt excusari: quoniā ut diximus. u. consonantē nō habēt. At latini qui nō minus q; hebræi. u. consonantē habēt: qua ratione se tueri possunt. u. cōsonantē proferentes quasi

uocalē. & u. uocalē rursus quasi cōsonantē. ut quod in libris Regum & in Paralipomenis sæpe scribitur saruia p matre ioab eadēq; sorore dauid regis. & quod in Genesi mauiael pro filio ired. Quodq; iterū in. ii. Reg. uolumine. areuma iebusæus legitur apud hebræos. u. cōsonās est. quare a latinis quasi cōsonans est proferēda: nō ut uocalis: quemadmodū ab imperitis rationis ei? profertur. atq; ecōtrario quod in Daniele & in libro Ester scribitur asuerus. quodq; in Genesi p quodā filio aser iesua a quo in libro Numerorū est familia iesuitarū: quodq; in. iiii. Regū uolumine & in Esaia sepharuaim: nō per. u. uocalē ut isti legunt: sed per. u. consonātem proferenda est.

Zelotes pro cananeus.

. xlix.

Simon unus ex duodecim christi discipulis ad differentiam simonis petri cananeus cognominatus est: quod fuerit ex Cana ciuitate galileæ: in qua dominus aquam in uino mutauerat. Sed & si cana ex hebræo sermone interpretetur zelus in litteris secularibus nō liceret etymologiā proprii nominis interpretari: ut pro simone cananeō simon zelotes uerteretur: nō magis quā si pro gregorio theodoro phrōtisco uigilantiū deo datū prudētīū quispiā interpretetur. Aut propterea quod Plato interpretatur latus & athena sit minerva: pro Platone atheniensis quispiā transferret latum minercualem. Quandoquidem nominū priorū siue hominū siue locorū significatiōes & etymologiæ in aliā linguam uertendæ non sint: quod & septuaginta interpretes & qui post illos sunt secuti pertinacissime obseruarūt. nam quid absurdius dici posset: quam si pro eo hebraice dicitur Adam ex eua genuit abel: quoniam Adam interpretatur homo Eua mater uiuentium Abel uanitas siue uapor siue nihil hoc: quispiam interpretaretur homo ex matre uiuentium genuit uanitatem siue uaporem siue nihil hoc. Iure igitur hermolaus barbarus in thucydidis interpretatione Laurentiū uallam notat: quod pro eo quod est ichthis græce latine est piscis aut quæ strabonis interpres paradiso coelestriae oppido uiridariū interpretatus est: nō quod paradisi uiridariū hortūq; nō significet: sed quod nomina oppidorū propria sicut & hominū in quacūq; lingua retineri solēt. Apud autores tamen sacrarum litterarū quibus non solum nomina significāt res: sed etiā deinceps res ipsæ possunt significare alias res: licet aliquādo non tantum nomina

sed etiā res ipsas quæ per ea significantur interpretari: & sic pro eo quod unus euāgelista dixit simon cananeus: alter dicere potuit simon zelotes: quod ex græco sermone interpretari in latinū potest amator qui non patitur cōfortem in eo quod amat. Hac eadē ratione defendi potest: quod Hieronymus in .ii. Reg. li. cap. interpretatus est elcana beniarī a deo datus filius saltus. propterea quod elcana est a deo datus. ben filius. iarīsaltns. E contrario fecit idem interpres in Genesi cap. xxxviii. pro nomine appellatio quasi propriū interpretatus. Vidit inquit iudas filiam hominis cananæi uocabulo sue: ubi cananeū quod alioqui nomen est genti le siue aliquis de genere canaan: quemadmodum in hebræo legerat reliquit: cū in eo loco pro mercatore accipiatur. In qua significatione etiam accipiendū est quod in calce Prouerbiorū legitur. Sindonē fecit & uendit & cingulum tradidit cananæo. nā utrobique cananæus pro mercatore accipi debet cū sit alias ut diximus quispiā de gente canaan filii cham filii noe. Aliquādo etiā ab autoribus nomina propria transferuntur: sed nō quasi propria: sed tanquam appellatiua. ut pro septem montibus africæ qui mari atlantico impēdēt: quos græci heptadelphos appellāt: Pomponius mela septē fratres dixit: quoniam ob similitudinē & æqualitatē inter se fratres dici possunt ob numerū septem. Sed quando licitum sit huiusmodi nomina interpretari quando nō licet: opus est partim prudentie partim felicitatis cuiusdam. prudētia inquam quia enētus est dubius quā in partem id quod audeas accipiendū sit. ut si dueñas in dominas uerteris non absurde fortassis erit factū illud plane ridiculū si pro torde sillas iugum siue turrem sellarum dicas: sed de alias pluribus.

Zona.

1.

Egimus in euāgelo Matthæi cap. x. Nolite possidere aurum. neque argentum. neque pecuniā in zonis. In Marco etiā cap. vi. non peram. neque in zona æs. Sed cum zona sit cingulum siue semicinctium: hoc est quod eregione umblici hominem cingit medium: quid sibi uult quod euangelistæ scribunt. pecuniā siue æs in zona: aut quomodo pecuniæ in zonis cōportātur. Nisi forte ut nos hispani cōsueuimus marsypia illa zonis appēdere quæ pastores appellāt escaria: quod in illis deferre solent anulos ferreos silices & ignis escas hoc est fungos aridos & fomitem unde scintilla excussa rapit flammā. Nos uero nōn tale cingulum: sed corteum sacculum intelligimus: qui pecuniis impositis cingitur: de pro cinctu potest esse usui atque uiatico importando:

Tales sacculi ex corio me puero erāt: quo tempore nō tam frequentes aurei atq; argentei nūmi uersabantur: sed ærei magna ex parte: quo usatores cincti faciebant iter in eo uaticū deferentes hoc est pecuniis adsumptus uiatorios. Itaq; zona non tam pro cingulo accipiēda est quā pro marfypio & loculis nummorum refertis accipitur. Apuleius libro. vii. de asino. Plotina inquit preciosissimis moniliū & auro monetali zonis refertis incincta. Suetonius quoq; scribit uitelium zonam se aureorū plenam circūdedisse. Spartianus etiā pescenium nigrū imperatorē iussisse ne milites in zonis nummos aureos uel argenteos portarent ad bellum. Lampridius quoq; alexandrum cæsarem dicere solitum ait: miles non timet nisi uestitus. calceatus & satur & aliquid in zonula habēs. & fere hæc est cōsuetudo hispanorum ut cingulo bursam escariam applicent: in qua portent nummos. Itaq; saluator noster discipulis interminatur ne portent zonam. In hoc significatu accepit Vulpianus in ti. de bonis damnatorum. l. diuus. neq; si zonā inquit circa se habuerit: protinus aliquis sibi uindicare debebit. Accursius zonā putauit esse cingulū magni precii.

Aelii Antonii Nebriffen. ex grammatico rhetor
in cōplutensi Academia atq; regii historiographi
Annotationes quinquaginta in sacras litteras
explicitæ. Atq; ex impressione editæ in eodē
oppido. Idibus Aprilis Anno a natali christi.

M. cccc. xvi.

Tabula superiorum quinquaginta annotationum
per ordinem Alphabeti.

- Arceuthina ligna quæ sint in paralipomenis.an.pri.
Artemon in actibus apostolorum quid est.an.ii.
Aurichalcum pro chalcolibano in apocalypsi.an.iii.
Azotus pro asdod ciuitas & emporium arabix.an.iiii.
Bethsaida pro bethesda in euangelio Ioannis.an.v.
Bethdagon idest templum piscis quid et ubi est.an.vi.
Camelopardalis quæ uulgo girafa quid est in deuterono.an.vii.
Castores infigne nauis alexandrix in actibus apo.an.viii.
Charadrius in leuitico & deuterono quæ auis.an.ix.
Cynus in danielo pro eo quod debet legi schinus.an.x.
Coemiterium pro eo quod uulgo legitur cimiterium.an.xi.
Collirida in leuitico & in libro regum pro collicida.an.xii.
Daphne in libro numerorū quid sit & cur adiectum.an.xiii.
Debora in genesi & libro iosue legendum esse non delbora.an.xiiii.
Dextera in prouerbis salomonis & per digitos supputatio.an.xv.
Drama.atis.&drachma per.ch.& dragma per.g.& dramma.an.xvi.
Electrum in iezeciele bis positum quid est.an.xvii.
Euroaquilo in actibus apostolorum pro euro clydone.an.xviii.
Git siue melanthion in esaia quod genus seminis.an.xix.
Gaius uiri nomen per.g.proferri posse & Caius per.c.an.xx.
Herba fullonum siue borith in malachia quæ est.an.xxii.
Iesus iosue ichosua idem esse nomen & unde uarietas.an.xxiii.
Ioannes pro iona positum in euangelio Ioannis.an.xxiiii.
Lustrum & olympias non quinque sed quattuor annos habet.an.xxv.
Moses & moyses unde habet quod diuersimode scribitur.an.xxvi.
Mænanum in ezra uolumine cuiusmodi sit.an.xxvii.
Meditor uerbum aliud significare quæ præ se fert.an.xxviii.
Melita insula in actibus apostolorum esse legendum.an.xxix.
Micol pro merob in libris regum esse positam.an.xxx.
Mygale idest mus arachneus quid est in leuitico.an.xxxi.
Non particula negatiua adiecta aut detracta.an.xxxii.
Onocrotalus in leuitico deuterono.& Esaia quæ auis.an.xxxiii.
Pesach hebraicæ.phase latine.& pascha græce idem.an.xxxiiii.

Phiton pro pythone perperam in factis litteris legi. an. xxxiiii.
 Porphyrio quæ anis est in leuitico & deutero. an. xxxv.
 Scruta in tertio regum & neemïa quæ sunt. an. xxxvii.
 Scutulata uestis quæ sit in psalmis & iezeciele. an. xxxviii.
 Sedere ad dexteram quomodo accipiatur. an. xxxix.
 Symbolum in articulis fidei quid significet. an. xl.
 Sin pro sed si & pro si non uariis modis accipi. an. xli.
 Simila & similago quid sit in scriptura sacra. an. xlii.
 Striatus non histriatus legendum esse. iii. Regum. an. xliiii.
 Stibium in ieremïa & quarto regum quid est. an. xliiii.
 Taiitha in marco & tabitha in actibus apostolorum. xlv.
 Tiblicines in matthæo cur adhibentur funeri. an. xlvi.
 Traducere in euangelio matthæi quid sit. an. xlvi.
 V. uocalis & consonantis uariis usus. an. xlviii.
 Zelotes & cananæus idem significare. an. xlix.
 Zona aliud significare quæ quod est in promptu. an. l.

Explicita est tabula.

i 20452706
i 20450151
i 20450163
i 20450175
i 20450230

191

191

HIMNOS

con Coment.
de Nebriſſa

74